

บทที่ 4

แนวคิด

แนวคิด (Theme) คือแนวความคิดสำคัญของ เรื่องนั้น ๆ ที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารไปยังผู้อ่าน โดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลาง ในการบรรยายหรือพรรณนาให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าใจสารที่ผู้เขียนต้องการสื่อ ภาษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งที่นักเขียนจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับ เนื้อเรื่องและแนวคิดที่ต้องการสื่อไปยังผู้อ่าน เพราะในบางเรื่องนั้นสารที่ผู้เขียนต้องการสื่อมีเป้าหมายบางประการที่ผู้เขียนต้องการเน้นให้เด่นชัด เพื่อผู้อ่านจะได้เข้าใจสารที่เขาต้องการสื่อยิ่งขึ้น นักเขียนจึงอาจใช้สำนวนภาษาที่มีลักษณะพิเศษไปกว่าการใช้สำนวนภาษาที่ใช้กันทั่วไป ดังเช่นงานเขียนของคมทวน คันธนู ที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ที่มีเนื้อเรื่อง ที่สะท้อนภาพความทุกข์ยากที่เกิดจากภัยธรรมชาติ ความเหลื่อมล้ำค่าสูงในสังคม การกดขี่ข่มเหง เอาัดเอาเปรียบคนยากจน ดังนั้นแนวคิดของผู้เขียนจึงเน้นในเรื่องการต่อต้านอำนาจที่ไม่เป็นธรรม ปลูกเร้าใจผู้คนที่เสียเปรียบให้ตื่นตัวต่อสู้เพื่อรักษาผลประโยชน์ที่พึงมีพึงได้ของตนเอง คมทวน คันธนูจึงเลือกใช้ภาษาที่ให้ภาพและแสดงความรู้สึกรุนแรงให้ผู้อ่านมีความรู้สึก เห็นใจความทุกข์ยาก ความเดือดร้อนของผู้ที่ถูกเอาัดเอาเปรียบหรือถูกกดขี่ข่มเหง และใช้ถ้อยคำสำนวนที่แข็งกร้าวเพื่อปลูกเร้าจิตใจผู้อ่านให้ตื่นตัว มีความคิดที่จะต่อต้านผู้ที่ใช้อำนาจไม่เป็นธรรมในการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่พวกตน จึงน่าจะกล่าวได้ว่าแนวคิดกับการใช้ภาษาของคมทวน คันธนูมีส่วนสัมพันธ์กันมาก เพราะการใช้ภาษาของคมทวน คันธนูเป็นสื่อแสดงแนวคิดของเขาอย่างแจ่มชัด ในขณะที่เดียวกันแนวคิดของเรื่องที่คมทวน คันธนูเขียนขึ้นก็มีส่วนที่จะเป็นตัวกำหนดวิธีการใช้ภาษาของผู้เขียนเช่นกัน ตัวอย่างงานเขียนแต่ละชิ้นจะมี เอกภาพได้นั้นองค์ประกอบทุกส่วนต้องสัมพันธ์กัน

จากการศึกษาแนวคิดในงานเขียนของคมทวน คันธนู ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ผู้เขียนมีวิธีการเสนอแนวคิดหลายรูปแบบ เช่น ผ่านการบรรยายหรือพรรณนาของผู้เขียน ผ่านการบอกเล่าของผู้เล่าเรื่องหรือตัวละคร ผ่านบทสนทนาของตัวละคร ผู้วิจัยจะวิเคราะห์แนวคิดของเรื่องสั้น บทละคร นวนิยายแต่ละเรื่องแต่ละเล่ม เพื่อดูความคล้ายคลึง หรือแตกต่างระหว่างแนวคิดของเรื่องจากเล่มที่หนึ่งจนถึงเล่มที่ห้าและวิเคราะห์ว่าผู้เขียนมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการใช้ภาษาที่ให้ภาพและแสดงความรู้สึกที่รุนแรงอย่างไรบ้าง ดังต่อไปนี้

กบฏ

กบฏ เป็นหนังสือรวม เรื่องสั้นและบทละคร เล่มแรกของคมทวน คันธนู พิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2518 ผู้เขียนใช้นามปากกา "โกสุม พิสัย" เนื้อเรื่องต่าง ๆ มีแนวคิดที่ "กบฏ" ต่อกฎเกณฑ์ความเชื่อถือและค่านิยมบางประการในสังคมไทย ที่มีมาแต่ดั้งเดิม ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับชื่อหนังสือ "กบฏ" ที่มีความหมายโดยนัยหมายถึงการต่อต้าน การไม่ยอมแพ้ต่อผู้ที่กดขี่ข่มเหง เอาไรต์เอาเปรียบ ผู้เขียนจะกำหนดบทบาทให้ตัวละครเอกของเรื่องมีฐานะยากจน ประสบกับความทุกข์ยาก ความเดือดร้อน เพราะถูกผู้มีอิทธิพลหรือมีอำนาจเหนือกว่ากดขี่ข่มเหง เอาไรต์เอาเปรียบ หรือไม่ก็เป็นผู้ที่มองเห็นสภาพความไม่เป็นธรรมในสังคมและต้องการแก้ไข เปลี่ยนแปลงสภาพสังคมไทยให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น ตัวละครเหล่านี้จะมีความรู้สึกนึกคิดที่คล้ายคลึงกันคือ ขมขื่น คับแค้น ชิงชัง และต้องการเรียกร้องความเป็นธรรม จึงมีปฏิกิริยาต่อต้านอย่างรุนแรงทั้งด้วยความคิด คำพูด และการกระทำ โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์แนวคิดของเรื่องสั้นและบทละครในหนังสือกบฏ ให้เห็นเด่นชัดดังต่อไปนี้

เรื่อง ปราบกฏการณ์สี่คล้า ชื่อเรื่องมีความหมายโดยนัย หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับคนยากจน "สี่คล้า" เป็นสี่ขาของคนจน ซึ่งมีความหมายโดยนัยว่าเป็นสี่แห่งความหมองหม่นไม่สดใส ดังเช่นชีวิตคนจนที่มีดมนหาทางที่ดีให้

แก่คนไม่ได้ แนวคิดสำคัญของเรื่องคือการชี้ให้เห็นว่า คนยากจนไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ต้องประสบกับความทุกข์ยากขาดแคลน ไร้หนทางต่อสู้ ถูกสังคมทอดทิ้ง ดังเช่น ชีวิตของตัวละครเอกของเรื่องนี้ ซึ่งเดิมทีเป็นชาวนาที่ยากจนในชนบท แต่ครอบครัวได้พหุพหุหนีสภาพชีวิตที่แร้นแค้นมาแสวงหาอาชีพและที่อยู่ใหม่ในกรุงเทพฯ ซึ่งเขาหวังว่าจะทำให้ชีวิตของพวกเขาดีขึ้น ในที่สุดพวกเขาก็ผิดหวัง เนื่องจากไม่มีความรู้ไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอในการประกอบอาชีพ ตัวละครเอกของเรื่องจึงต้องมีอาชีพขอทานตั้งแต่เด็ก เมื่อโตขึ้นก็ เป็นได้แค่คนกวาดถนน เขาจึงมีความรู้สึกปวดร้าว คับแค้น และเกลียดชังผู้คนรอบข้างที่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสุขสบายกว่าเขา ตัวละครผู้นี้ต้องตายอย่างอนาถาข้างกองขยะ ท่ามกลางสายฝนอย่างไม่มีใครเหลียวแล แม้แต่เงินสิบบาทที่ตกอยู่ข้างศพของเขาก็ยังเป็นที่น่าสนใจของผู้อื่นมากกว่าศพของเขา ผู้เขียนยังสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยยังมีชีวิตของคนที่ต้องตกอยู่ในสภาพที่ทุกข์ยาก มีชะตากรรมเช่นเดียวกับตัวละครเอกของเรื่องนี้อีกมากมาย ซึ่งจะต้องมีอยู่อีกต่อไป ครอบงำที่ยังไม่มีใครรับรู้ และพยายามแก้ไข ปัญหา ดังข้อความในหน้า 10 ว่า "ผักมะขาม เน่า ๆ หลายผักยังคงร่วงหล่นอยู่เช่นเดิม ซึ่งจะเป็นเช่นนี้ตลอด เวลาและตลอดไป ถ้ายังไม่มีใครก้มหน้าลงมาดูผักซึ่งท้อหุ้ม เมล็ดทับถมกันบนดินรอ เวลาจะงอก เเงยขึ้นมา"

ข้อความข้างต้น ผู้เขียนใช้อุปสรรคเปรียบ เทียบผักมะขาม เน่า ๆ กับชีวิตคนยากจนที่ตายไปแล้ว และเปรียบ เมล็ดมะขามที่จะงอก เป็นต้นใหม่กับชีวิตคนจนที่จะเกิดใหม่ต่อเนื่องกันไปไม่สิ้นสุด ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า ในสังคมไทยก็จะยังคงมีคนยากจนเช่นนี้ต่อไป ถ้าไม่มีใครช่วยแก้ไขปัญหาของพวกเขา เขาอย่างจริงจัง

เรื่อง ความคิดได้นำ ชื่อเรื่องหมายถึง ความคิดของตัวละครผู้หนึ่งขณะจะจมน้ำตาย ความหมายโดยนัยอาจหมายถึงความคิดฝันของตัวละครที่ไม่อาจเป็นจริงได้ ตัวละครเอกของเรื่อง เป็นพ่อบ้านที่มีฐานะยากจน ไม่สามารถจะทำมาหากิน เลี้ยงผู้คนในครอบครัวให้เป็นสุขได้ เพราะการศึกษาน้อยและถูก เอารัดเอาเปรียบค่าจ้างแรงงาน รายได้จึงไม่พอกับรายจ่ายในครอบครัว ทำให้เขามีความรู้สึกต่อต้านผู้คนทั่วไปอย่างรุนแรง ดังข้อความในหน้า 35-36 ว่า

พ่อจึง เป็นคนที่พก เอาความ เกลียด ความ โกรธแค้นสังคมไว้แน่นอก พ่อไม่ค่อยยิ้มหัวให้ใคร

แม้แต่ลูก พ่อบอกว่าเกลียดความยากจนที่บีบคั้นให้ตระกูลพ่อต้องเป็นชาวนาเช่าที่คนอื่นร่วมหลายสิบปี ที่เลวร้ายที่สุดมันทำให้พ่อ เรียนไม่ได้ เต็ม เม็ด เต็มหน่วย เท่า ๆ กับที่พ่อชิงชิงพวกพ่อค้า เพราะพ่อค้า เป็นบุคคลที่ทำให้ความ เห็นแก่ตัวแผ่ขยายไปอย่างไม่สิ้นสุด ตามสายตาของฉัน ฉันเห็นว่าพ่อฉัน เกลียดคนทั้งโลก

เมื่อความอดทนของตัวละครผู้ เป็นพ่อสิ้นสุดลง เพราะไม่ได้รับความ เห็นอก เห็นใจ จากนายจ้าง มีหน้าซำยังถูกดูถูกเหยียดหยาม พ่อจึงทำร้ายนายจ้างถึงตาย ดังข้อความในหน้า 39 ว่า "พ่อก็กระโดดชก เตะต๋อยและทำทุกอย่างที่พ่อทำได้ กว่าทุกคนในโรงพิมพ์จะรู้และแยกตัว พ่อออกมาได้ พ่อก็กลายเป็นชาตกรไปแล้ว" ผู้เขียนใช้ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครผู้ เป็นลูก ในขณะที่จะจมน้ำตาย พรรณาความรู้สึกและสภาพชีวิตของผู้ที่ตก เป็นเหยื่อการ เอาไรด์ เอาเปรียบ ว่าพวก เขาต้องสูญเสียผลประโยชน์ให้แก่ผู้ที่มีอำนาจมีอิทธิพล เหนือกว่าอย่างน่าสงสารโดยไม่มีใคร ช่วยเหลือ ดังข้อความในหน้า 41 ว่า "ฉันพยายามกระ เลือกกระสนอ้าปากขึ้นร้อง เรียกให้คน ช่วยเหลือ แต่น้ำจากแม่น้ำไหลทะลัก เข้าเต็มปาก ฉันคิดว่า เลือด เนื้อของฉันคงต้องกลายเป็น เยื่อของโรงงานริมน้ำ กลายเป็นปุ๋ยป้อนให้มัน เติบโตขึ้นมาทับบ้านของฉันอีก" จากข้อความ ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า คนยากจนมักตก เป็นเหยื่อการแสวงหาผลประโยชน์ของนายทุน เสมอ เพราะพวก เขาไม่มีทางที่จะต่อสู้ เพื่อ เรียกร้องความ เป็นธรรมหรือขอความช่วยเหลือจากใครได้ ในสังคมทุนนิยมปัจจุบัน

เรื่อง เกิดจากทะเล ชื่อเรื่องหมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องนี้อุบัติขึ้นกลางทะเล ตัวละครเอกของ เรื่อง เป็นชาวประมงที่ประสบกับการค้าขายอย่าง เอาไรด์ เอาเปรียบของพ่อค้า โดยที่เขาไม่มีทางต่อรองได้เลย ทำให้ชีวิตของตัวละครต้องยากจน ไม่อาจเงยหน้าอ้าปากได้ ดังข้อความในหน้า 69 ว่า "แกเคยผจญภัยมาเกือบทุกด้าน แกนึกถึงการต่อสู้ของแกกับ เจ้าแกฮวด พ่อค้าคนกลางหน้า เลือดที่ใช้อิทธิพลกดราคาปลาขึ้นราคา กุ้งจากชาวประมงตาม ใจชอบ แต่แกต้อง พ่ายแพ้ยับ เย็น" ผู้เขียนใช้ฉากการต่อสู้ของตัวละครกับฉลามร้ายกลางทะเล เป็นภาพ เปรียบเทียบ การต่อสู้ของตัวละครกับพ่อค้าคนกลาง เพื่อชี้ให้เห็นว่าการยอมแพ้ไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้อง เพราะถ้า ยอมแพ้ในวันนี้ก็ต้องแพ้ตลอดไป ดัง เช่นลุงหวังซึ่งยอมสละขาซ้ายให้ฉลามร้ายกินไปข้างหนึ่งแล้ว ก็ยังมีฉลามร้ายตัวอื่น ๆ อีกหลายตัวที่ต้องการกิน เนื้อหนังส่วนอื่นของแกอีก เช่นเดียวกับที่ลุงหวัง

ยอมให้เจ้าแก้วหวดเอา เปรียบได้คนหนึ่ง ค่อยไปแกก็จะต้องถูกลูกหลานของ เจ้าแก้วหวด เอาไรด์เอา เปรียบ แกและลูกหลาน ไม่รู้จักจบสิ้น ดังข้อความในหน้า 73 ว่า

ปลาฉลามขนาด เชื่องชนิดเดียวกันอีก 3 ตัวว่ายวนสมทบอยู่กับตัวแรกแลเห็นถนัดในแสงสลัว
ลูกหวงนึกถึงลูกของ เจ้าแก้วหวดที่กำลังโตวันโตคืนขึ้นมาแทนพ่ออีก 3 คน ใครหนอจะกำจัด
ความอุปาทัว ซึ่งเป็นวัฏจักรลงได้ แก เสียตายดินชายที่ยอมสละให้มันขึ้นมา

จากเหตุการณ์ข้างต้น การกระทำของลูกหวง เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า ไม่มีใครจะยอม
ตก เป็นเหยื่อการ เอาไรด์ เอา เปรียบตลอดไป เมื่อความอดทนสิ้นสุดลง พวกเขายอมต่อสู้เพื่อปกป้อง
ผลประโยชน์ของตนเอง แม้จะต้องแลกด้วยชีวิตก็ตาม

เรื่อง หัวใจที่บาดเจ็บ ชื่อเรื่องหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครเอกของเรื่อง
ที่เจ็บปวดและคับแค้น เพราะถูกผู้คนมากมายบังคับให้เขาทำในสิ่งที่ เขาไม่พึงปรารถนาจะทำ
ตัวละครเอก เป็นชายคนหนึ่งที่จะตายชีวิตถูกผู้อื่นกำหนดให้เขาทำในสิ่งที่ เขาเห็นว่าไม่ถูกต้อง
ไม่เหมาะสมกับความ เป็นไปในสังคมปัจจุบัน ผู้เขียนจงใจใช้คำกริยาช่วย "ถูก โดน" ประกอบ
คำกริยาแท้คำอื่น ๆ ซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง เช่น ถูกรีบ ถูกใช้ ถูกบังคับ ถูกส่งตัว ถูกด่า ถูกกักขัง
ถูกวิดพื้น ถูกทำโทษ โดนซ้อม เพื่อแสดงให้เห็นว่าตัวละครถูกผู้ที่มีอำนาจมากกว่ากดขี่ข่มเหง
เอาเปรียบ ทำร้ายร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง ไม่ว่าจะ เป็นแม่ พระ ครูฝึกทหาร หรือนายพล
ที่นำเขาไป เป็นเด็กรับใช้ สภาพสังคมแวดล้อมที่ไม่ให้ความเป็นธรรมแก่เขา ทำให้ตัวละครมี
ความรู้สึกที่ขมขื่น เจ็บแค้น ชิงชัง เขาจึงแสดงการต่อต้านบุคคลเหล่านั้นอย่างรุนแรง ดังข้อความ
ต่อไปนี้ "ฉัน เคยไฟฝันที่จะ เป็นอาชญากร คนที่ฉันจะฆ่า เป็นคนแรกคือพ่อกับแม่" (หน้า 20)
"ฉันแอบขยะแขนงหลวงตาบ่อยครั้ง และ เริ่ม เกลียดวัดที่หลวงตาอยู่ จึงหาหนทางที่จะทำลายมัน"
(หน้า 22) "ฉันไม่ เปิดช่องให้อ้าปากซ้ำสองกราก เข้าจับหัวของ เขากดกระแทกกับตู้คนตรีนับครั้ง
ไม่ถ้วน" (หน้า 32) "หัวใจที่บาดเจ็บ" เป็น เรื่องสั้นที่ผู้เขียนสร้าง เรื่องสั้นอีก เรื่องหนึ่งซ้อนขึ้นมา
เพื่อ เป็นภาพ เปรียบ เทียบแสดงความ เจ็บปวด ความคับแค้น ขมขื่นของผู้ที่ถูกผู้อื่นทำร้ายเอาฝ่ายเดียว
โดยไม่มีทางโต้ตอบว่ามีสภาพที่น่าสม เพช เช่นไรบ้าง เรื่องสั้นที่ผู้เขียนสร้างซ้อนขึ้นมา นั้นมีตัวละครเอก
เป็นนักมวยที่ถูกคู่ต่อสู้ที่เหนือกว่า ไล่ชก เข่าฝ่ายเดียวอย่าง เมามัน แต่ตัวละครที่ถูกไล่ชกก็ยังพยายาม
ที่จะยืนหยัดต่อสู้จนวาระสุดท้าย ดังข้อความในหน้า 30 ว่า "เขาปฏิเสธเสียงสนับสนุนของคนดู

ที่ต้องการ เห็น เขาล้มลงด้วยการยืนกักพันนี้ ยอมให้คู่ต่อสู้ต้อยเอาข้างเดียว" การไม่ยอมล้มลงของนักมวยผู้นี้ เป็นความหมายโดยนัยที่ผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นว่า เมื่อถูกกดขี่ข่มเหงเอารัดเอาเปรียบ ผู้ที่ตก เป็น เที้ยจะต้องต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม ไม่ใช่ยอมแพ้แต่ต้นมือโดยที่ยังไม่มีการต่อสู้เกิดขึ้น เลย

เรื่อง บาดแผลกลางอากาศ ชื่อ เรื่องมีความหมายโดยนัยว่า ตัวละครรู้สึกเจ็บปวดและคับแค้นใจ เมื่อ เขาไม่สามารถทำในสิ่งที่เขาปรารถนาได้ ตัวละครเอกของ เรื่อง เป็นชายคนหนึ่ง ที่ครอบครัวยากจน แต่แม่ก็พยายาม เก็บเงินไว้ทำบุญ เพื่อความสุขในชาติหน้า ผู้เขียนสร้างตัวละคร 2 คนให้มีความคิดขัดแย้งกันโดยให้ตัวละครผู้เป็นแม่มีความคิด ความ เชื่อ และค่านิยมเหมือนคนรุ่นเก่าที่พยายามทำบุญให้มาก ๆ เพราะหวังความสุขสบายในภพหน้า แม่จึงบังคับให้ลูกชายของเธอ บวชพระ เพราะแม่มีความ เชื่อว่า เมื่อแม่ตายไปแล้วจะได้ เกาะชายผ้าเหลืองของลูกชายขึ้นสวรรค์ แต่ลูกชายมีความคิดว่าควรจะนำ เงินที่เขาหามาได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ครอบครัวในชาตินี้ เช่นนำมาซ่อมหลังคาบ้านที่รั่วมากกว่าจะนำไปทำบุญ เพราะเขายังไม่เคยเห็นว่าจะมีวัดไหน ที่หลังคาโบสถ์รั่ว ความคิดของตัวละครผู้เป็นลูก เป็นสิ่งที่ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่า ในปัจจุบันมีวัดมากมายที่สวยงามน่าอยู่และทรูหรา พระก็มีเงินทองใช้สอย มีชีวิตความเป็นอยู่สุขสบาย ในขณะที่คนยากจนต้องอยู่ในบ้านซ่อมซ่อม มีชีวิตความเป็นอยู่ยากไร้ แต่ก็ยังพยายาม เจียดเงินที่มีอยู่ไปทำบุญ เพราะหวังความสุขในภพหน้าโดยไม่คิดถึงความขาดแคลนที่กำลัง เผชิญอยู่ ในที่สุดตัวละครผู้เป็นลูก ได้หยุดยั้งความคิดและการกระทำของแม่ที่เขาเห็นว่าไม่ถูกต้องด้วยการทำลายชีวิต เพื่อแสดงการต่อต้านความคิดและค่านิยมดั้งเดิมด้วยวิธีที่รุนแรง ดังข้อความต่อไปนี้

"ฉันหมุนตัวกลับปราด เข้าบิบบคอกแม่ บิบบสุดแรงเกิด เสียงกระดูกกระทบกันดังลั่นท่ามกลางความซุลมุน" (หน้า 55)

"ฉันไม่ได้ฆ่าแม่ ฉันทน เห็นแม่ดาบอดมา 50 กว่าปีแล้วไม่ได้ ฉันช่วยให้แม่เป็นผู้พบแสงสว่างที่แท้จริงต่างหาก ทำไมจึงไม่ลงโทษสังคยและประ เเพณีที่มัน เป็นผู้ฆ่าแม่ฉัน" (หน้า 57)

นอกจากนี้ตัวละครผู้เป็นลูกยังทำร้ายร่างกายจิตแพทย์ ผู้พิพากษาและคนอื่น ๆ อีกหลายคน เพื่อประท้วงและต่อต้านที่คน เหล่านั้นที่ลงโทษ เขาอย่างไม่เป็นธรรม ดังข้อความในหน้าต่อไปนี้

"ฉันได้จับเอาหัวชายคนหนึ่งที่อยู่ข้างๆ เขา เป็นจิตแพทย์กระแทกกับลูกทรงจันทน์ของเขาแตก"

(หน้า 56)

"ฉันยกเก้าอี้เปล่าตัวหนึ่งพาดลงไปบนหัวชายแก่สุดแรง" (หน้า 61)

การกระทำข้างต้นของตัวละครผู้ เป็นลูกชายที่ใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นอย่างรุนแรงนั้น ไม่เป็นที่ยอมรับของผู้คนทั่วไป เขาจึงถูกผู้อื่นตอบโต้กลับอย่างรุนแรงเช่นกัน ซึ่งเป็นความหมาย โดยนัยที่สะท้อนให้เห็นว่าความ เชื่อและค่านิยมดั้งเดิม ได้ฝังแน่นอยู่ในจิตใจคนไทยมานาน จึงยาก ที่จะเปลี่ยนแปลง แม้ถึงขั้นต้องเสียเลือดเนื้อก็ตาม ดังข้อความในหน้า 62 ว่า "ฉันไม่มีทางที่จะ ทำลายล้างภาพพจน์ของโบราณวัตถุลงได้" ในที่สุดตัวละครผู้นี้ก็ต้องยอมรับว่าเขาไม่สามารถที่จะ เปลี่ยนแปลงความ เชื่อและค่านิยมดั้งเดิม

เรื่องชาติกร ชื่อเรื่องหมายถึงตัวละครเอกของเรื่อง ซึ่งเป็นผู้ร้ายฆ่าคนหลายคน แนวคิดสำคัญของเรื่องคือการชี้ให้เห็นว่าผู้ที่กดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบผู้อื่นไม่สมควรจะมีชีวิต อยู่อีกต่อไป ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่าในสังคมไทยยังมีผู้คนบางกลุ่มรวมทั้งชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะฝรั่งใช้ความได้เปรียบกว่ากดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบคนไทยที่ยากจน ทำให้ พวกเขาต้องทุกข์ยากมากยิ่งขึ้น ดังนั้นคนเหล่านี้จึงไม่ควรมีชีวิตอยู่อีกต่อไป ตัวละครเอกของเรื่อง เป็นชายผู้หนึ่งที่รู้สึกไม่พอใจสภาพสังคมที่เป็นอยู่ เขาจึงมีปฏิกิริยาต่อต้านผู้ที่เขาไม่พอใจอย่างรุนแรง เขามีแผนการที่จะทำร้ายหรือทำลายบุคคลและสถานที่บางแห่ง เช่น เศรษฐี ฝรั่ง ธนาคาร ฐานทัพอเมริกา กองพล 93 ทั้งยังคิดที่จะฆ่าตัวตาย เพราะเขามีความคิดว่าคนเหล่านี้ได้ เอารัดเอาเปรียบ และกดขี่ข่มเหงคนยากจนมานานแล้ว และเขาเองก็ เบื่อหน่ายที่จะต้องอยู่ ร่วมโลกกับคนพวกนี้ ดังนั้นจึงสมควรจะทำลายให้สิ้น ดังข้อความต่อไปนี้

"ฝรั่งจำนวนมากมายังคง เดินย่ำเหยียบบนกระบาลคนไทยที่ยากจนไปมา" (หน้า 78)

"ผมนั่งชิมกระทือหาหนทางที่จะวางแผนฆ่าคนที่ผม เบื่อหน่ายต่อไป" (หน้า 83)

"ผมรู้ตัวว่าได้ เอารัดเอาเปรียบคนเหล่านี้มามากมายพอสมควร ผมมีอุปกรณ์บำรุงชีวิต ครบครัน ขณะที่ เขากำลังขาดอาหารจน เจียนจะตาย" (หน้า 91)

"ความจริงผม ไม่ได้ฆ่าตัวตายอย่างที่คิด ผม เพียงแต่อยากนอนไม่ตื่น ผม เบื่อที่จะต้องเผชิญหน้ากับความ เห็นแก่ตัวของพวกคุณ" (หน้า 91)

จากการที่ตัวละครฆ่าผู้อื่นหลายคนและฆ่าตัวตาย เป็นสิ่งที่ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าผู้ที่เห็นแก่ตัว เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ไม่สมควรที่จะมีชีวิตอยู่อีกต่อไป

เรื่อง วีรกรรมใต้ดิน ชื่อ เรื่องมีความหมายโดยนัยว่า ความกล้าหาญความ เสียสละของพลทหารในสนามรบมัก เป็นสิ่งที่ไม่มีใคร เห็นและรู้ซึ่งถึงคุณค่าอย่างแท้จริง ตัวละครเอกของเรื่อง เป็นนายทหารชั้นผู้น้อย ที่ขาดองพิการทั้งสองข้าง เพราะ เขาออกรบในสงครามที่เขาไม่ได้เป็นผู้ก่อ ตัวละครจึงมีความรู้สึกปวดร้าวขมขื่น และคับแค้น เมื่อต้องสูญเสียอวัยวะที่สำคัญของร่างกาย นายทหารผู้นี้จึง ได้คิดว่า เขาถูก เอารัดเอาเปรียบโดยผู้คนบางกลุ่ม และมีปฏิกิริยาต่อต้านคน เหล่านั้น โดยการปฏิเสธเหรียญตราที่ใคร ๆ ยกย่องเชิดชู ทั้งทำลายชีวิตตนเอง เพื่อ เป็นการประท้วงความอยุติธรรมที่เขา กำลังประสบอยู่ ดังข้อความในหน้า 16 ว่า "ฉันระ เปิด เสียงหัวเราะ เหมือนคนบ้า มือข้างเดียวที่ เหลือ เหยียง เหยียงกระเด็น ไปอยู่ที่ เหนายทหารผู้นั้น ขวคน้ำ กลือหล่นลงกับพื้นแตกกระจาย เมื่อฉันดึงสายมันลงมาสุดแรง" การแสดงออกของนายทหารชั้นผู้น้อยข้างต้น เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าผู้ที่ถูก เอารัดเอาเปรียบต้องต่อต้านการเอารัดเอาเปรียบ และไม่ยอมรับสภาพชีวิตที่ถูกผู้อื่นกำหนดให้เป็นไปอย่างไม่เป็นธรรม

เรื่อง ความตายอันอาภัพ ชื่อ เรื่องหมายถึง ความตายของชายคนหนึ่ง ที่ตายเพราะต้องการเรียกร้องความ เป็นธรรมให้แก่คนยากจน แต่ไม่มีใคร เข้าใจเจตนาของเขาและรุมทำร้ายเขาอย่างรุนแรง ตัวละครเอกของเรื่อง เป็นชายผู้หนึ่ง ที่มองเห็นสภาพความ ไม่เป็นธรรมในสังคมไทยที่มีการกดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบคนจน ดังข้อความต่อไปนี้

"ฉันนึกถึงบรรดาคนจนทั้งหมดที่ถูกคนต่างด้าวและคนไทยด้วยกันเองฆ่าเราความเป็นอยู่อย่าง เมามั่น เนื่องนับตลอดชีวิต" (หน้า 44)

"ฉันทนไม่ได้ที่จะ เห็นแก่นำมันมาขุนจนอ้วนพี ยอม เชือด เลือด เนื้อพวกเดียวกัน เพื่อสังเวรมัน" (หน้า 45)

"ฉันชิมชากับความทุกข์ยากมาแล้ว ดังนั้นฉันจึงยอมไม่ได้ที่คนจะต้องตก เป็นเหยื่ออันโอชะของพวกมันกับพวกแกบางคน" (หน้า 45)

ชายผู้นี้จึงมีความรู้สึกที่ไม่พอใจสภาพสังคมที่เป็นอยู่และมีปฏิกิริยาต่อต้านอย่างรุนแรง ดังข้อความในหน้า 45 ว่า

"อย่างน้อยฉันก็สามารถกำจัดตัว" ทากโบราณ "ให้สาบสูญลงไปตัวหนึ่ง" แต่การกระทำของชายผู้นี้ไม่เป็นที่เข้าใจของผู้อื่น ไม่เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป เขาจึงถูกผู้อื่นโต้ตอบการกระทำของเขาอย่างรุนแรง เช่นเดียวกัน ดังข้อความต่อไปนี้

"เขามองที่ผนังห้องตากวาดขึ้นลงลวก ๆ แล้วหันกลับมาใช้กำปั้นเทอะทะคบตรงบริเวณปากฉัน เต็ม เหนียว...มือใหญ่หนาอันนั้นยังระดมคบฉันอยู่ไม่ขาดระยะ" (หน้า 46)

"เขาใช้ปลายนุทรีแดงวางจี้ลงบนตาฉัน ฉันเจ็บแสบแทบตาย... เขายื่นนุทรีเงินมันดับไปพร้อมกับดวงตาของฉัน" (หน้า 50)

"เสียงระเบิดของปืนไรเฟิลครั้งแรกดังขึ้น กระสุนทะลวงเจาะบนแก้มขวากระเด็นขาดตามด้วยกระสุนนัดที่สองซึ่งเจาะแก้มซ้ายและเรือยขึ้นไป... เรือยขึ้นไป ฉันไม่รู้ตัวเหมือนกันว่าฉันตายไปด้วยกระสุนนัดที่เท่าไร" (หน้า 50)

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับชายผู้นี้ เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าการกระทำใดก็ตาม แม้จะทำด้วยเจตนาดี แต่ถ้าไม่มีใครเข้าใจยอมไม่เกิดผลดีแก่ตัวเองหรือผู้ใดเลย

เรื่อง ตัณหาสารภาพ ชื่อเรื่องมีความหมายโดยนัยว่า มนุษย์ผู้ชายที่เต็มไปด้วยความทะยานอยาก ได้ยอมรับสารภาพว่าเขามีความไม่ดี เช่นไรบ้าง ตัวละครเอกของเรื่องเป็นชายคนหนึ่งที่ยอมเห็นความไม่ เป็นธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เพราะการกระทำของผู้ชายตัวละครเอกผู้นี้ได้ชี้ชัดถึงความเลวของผู้ชายอย่างตรงไปตรงมา ดังข้อความต่อไปนี้

ตั้งแต่เกิดมาปัญหาโลกต่าง ๆ ความเห็นแก่ตัวทุกชนิด
เกิดจากน้ำมือพวกมันทั้งนั้น มันสร้างสงครามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต
โดยไม่เลือก เวลาหรือสถานที่ นอกจากนี้พวกมันยังกัดขี่แก่งแย่ง
อำนาจกันอย่างบ้าเลือด ในหัวใจเต็มไปด้วยเพลิงของความอยากร
ตลอดเวลา (หน้า 93)

"สันดานสัตว์ตัวผู้หรือ เลวทรามสันติ อาชญากรรมสะเทือนประสาททุกอย่างมันต้องมีส่วนก่อขึ้นทุกครั้ง" (หน้า 94)

จากข้อความข้างต้นสะท้อนถึงความไม่ดีของเพศชายว่าเป็นเหตุให้เกิดความไม่สงบสุข
ในสังคมไทย ดังนั้นชายผู้นี้จึงคิดกำจัดคนเพศเดียวกันโดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ แต่แล้ว
เขาก็ทำผิดพลาด เพราะเขาไม่ได้กำจัดเพศชายเท่านั้น เขาทำให้คนตายหมดทั้งโลก เขาทนไม่ได้
ที่ถูกปล่อยให้มีชีวิตอยู่คนเดียว จึงมีความรู้สึกคลุ้มคลั่งทั้งดีใจและเสียใจปะปนกัน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
กับชายผู้นี้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์มักจะทำลายตัวเอง มองไม่เห็นข้อผิดพลาดของตน มักมองเห็น
แต่ความไม่ดีของผู้อื่น และใช้กำลังเพื่อทำลายล้างในสิ่งที่เขาไม่พอใจ ความหมายโดยนัยของ
การทำลายล้างเพศชาย ผู้เขียน หมายความว่าถ้ามนุษย์สามารถดับกิเลสตัณหาในจิตใจของตนเองได้
โลกนี้ก็สงบไม่เดือดร้อนวุ่นวาย เช่นที่เป็นอยู่

เรื่อง คินแห่งความทรงจำ ชื่อเรื่องหมายถึงคินสุดท้ายที่ตัวละครมีชีวิตอยู่ ก่อนตาย เขา
มีความคิดคำนึงเกี่ยวกับสภาพสังคมไทยหลาย ๆ ด้าน ตัวละครเอกเป็นชายคนหนึ่งที่มีความรู้ซัดแย้ง
กันเองในจิตใจ จิตสำนึกฝ่ายหนึ่งยอมรับสภาพสังคมที่เป็นอยู่ แต่จิตสำนึกอีกฝ่ายหนึ่งไม่เห็นด้วย
เพราะรู้สึกว่าสภาพสังคมไทยที่เป็นอยู่ไม่ยุติธรรม เพียงพอสำหรับคนยากจนซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของ
ประเทศ ดังข้อความในหน้า 105 ว่า "ฉันไม่เคยเข้าใจเลยว่าทำไมคนที่สร้างตึกทุกคนจะต้อง
เผชิญหน้ากับความขัดแย้งของมัน ยิ่งจำนวนตึกแผ่ขยายมากออกไปเท่าไร ความเป็นอยู่ของเขา
ยิ่งคับแคบเรื่อย ๆ เช่นเดียวกัน เมื่อเห็นราคาข้าวสารถีบราคาสูงขึ้นไป ชีวิตของคนปลูกข้าวตกต่ำ
ลงเท่านั้น" (หน้า 112) ผู้เขียนยังสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมไทยยังมีค่านิยมบางประการที่
ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคม ปัจจุบัน ดังข้อความในหน้า 112 ว่า "ฉันเชื่อว่าคำสอนต่าง ๆ
ที่หลงเหลือในโลกเหมือนยาเสพติด มันมีประโยชน์เพื่อบรรเทาความขาดเจ็บ แต่ถ้าเราเสพยา
หรือมกายนั่นมาก ๆ มันจะฆ่าเธออย่างเลือดเย็น" จากความไม่พอใจสภาพสังคมแวดล้อม

ทำให้ตัวละคร มีความรู้สึกปวดร้าว ขมขื่น และคับแค้น เมื่อเขาไม่มีทางที่จะเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขให้ดีขึ้นได้ สุดท้ายเขาจึงหาทางออกโดยการฆ่าตัวตาย เพื่อให้รอดพ้นจากสภาพสังคมที่เขาไม่พึงพอใจ และเพื่อประท้วงความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการที่รุนแรง

เรื่อง มັນ เป็นเพียงอุบัติเหตุ ชื่อเรื่องหมายถึงเหตุการณ์ที่คนไข้โรคจิตอาละวาด กับจิตแพทย์ เป็นเพียงเรื่อง เล็กน้อยที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ตัวละครเอกของเรื่อง เป็นชายคนหนึ่ง ที่มีอาการคล้ายกับคนป่วยเป็นโรคจิต จึงมีความคิดและการกระทำที่ผิดปกติจากคนทั่วไป ชายผู้นี้ ใช้ทั้งคำพูดและการกระทำของ เขาก้าวร้าวต่อจิตแพทย์ที่เขาไปหา เพื่อแสดงความไม่พอใจสภาพสังคมไทย ที่เป็นอยู่ เพราะตัวละครมีความ เห็นว่าสภาพสังคมไทยปัจจุบัน ไม่ให้ความ เป็นธรรมแก่คนยากจน ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ผู้เขียนใช้อุปสรรคณ์ เพื่อเป็นภาพพจน์เปรียบ เทียบแสดงถึง ความโหดร้ายของมนุษย์ที่ใช้ความ ได้เปรียบที่มีอยู่แสวงหาผลประโยชน์จากผู้อื่น ใส่ตัวอย่าง เห็นแก่ตัว ดังข้อความต่อไปนี้ "ผมกำลัง เป็น เพชฌฆาต ธนาकारของผมหือโรงฆ่าสัตว์ และลูกค้ำก็คือเหยื่อ ผู้เคราะห์ร้ายที่ไม่มีทางคืนรน" (หน้า 120)

คุณเคยตอบตัวเองหรือถามตัวเองบ้างไหมถึงมา
ตั้งอายห้องบ้า ๆ ในย่านศูนย์การค้า ทำไมคุณถึงปล่อยให้มันมันต์
เป็นผู้กุมโชคชะตาในบ้านนอก (หน้า 130)
.....คุณเป็นจักรกลชิ้นหนึ่งที่แยกช่องว่างระหว่างคนให้
ขยายออกไปตลอดเวลา.....ได้ยืนมี๊ยะ แกมมัน เป็นตัวการ (หน้า 131)

"ถ้าการขูด เลือดขูด เนื้อคือสิ่งที่ปกติ แล้วอะไรละที่มันพิเศษพิสดารในสายตาหมอ"
(หน้า 121)

"ทำไมคน เราทุกวันนี้นั้นจึงแบ่งชั้นวรรณะกันนัก...ทำไม เราถึงหาความ เสมอภาคไม่ได้
...ทำไมคนรวยมันจึงมุดหัวอยู่อีกโลกหนึ่ง" (หน้า 127)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าตัวละครมองเห็นสภาพความไม่ เป็นธรรมในสังคม เขาจึงมีปฏิกิริยาต่อต้านทั้งด้วยคำพูดและการกระทำกับคนบางกลุ่ม เพื่อแสดงความไม่พอใจอย่าง รุนแรง ดังข้อความต่อไปนี้

"ผมเกลียดงานที่ผมทำทุกวัน เบื่อมัน เบื่อตัวเอง ชิงชังทุกคนในที่ทำงาน ผมอยากลากรีน เข้าไปแล้วกระหน่ำยิงพวกมันทีละคน ๆ " (หน้า 120)

"ไม่มีใครช่วยเหลือคนอีสานอย่างจริงจัง ผมหมายถึงการกำจัดคนกลางและนายทุน หน้าเลือดที่เลวร้ายที่สุด พวกเราไม่กระตือรือร้น ไม่เคยทวงแทนสิทธิ" (หน้า 124-125)

ข้อความข้างต้น คำพูดของตัวละครในบางตอนแสดงถึงความไม่กระตือรือร้น การไม่รู้จักรักษาผลประโยชน์ของตนเอง จึงทำให้ประชาชนที่ยากจนไม่สามารถเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับตนเองและพวกพ้อง อีกทั้งผู้คนในสังคมก็เพิกเฉย ตูตาย ไม่สนใจที่จะช่วยเหลือให้คนยากจนได้รับผลประโยชน์ที่พวกเขาควรมี ควรได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคลินิกของจิตแพทย์ครั้งนี้ เป็นสิ่งที่ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่า การประท้วงเพื่อเป็นการแสดงความไม่พอใจสภาพสังคมที่ไม่เป็นธรรมนั้น เป็นเพียง "อุบัติเหตุ" ที่เกิดขึ้นชั่วคราว เมื่อเวลาผ่านไป ผู้คนที่จะลืมเรื่องนี้ ไม่มีใครที่จะใส่ใจหรือนำไปคิดแก้ไข เพื่อปรับปรุงสภาพสังคมให้เป็นธรรมขึ้นอย่างจริงจัง

เรื่อง ไม่มีใครล้มตลอดกาล ชื่อเรื่องมีความหมายโดยนัยว่า ไม่มีใครจะยอมตกเป็นเหยื่อให้ผู้อื่น เอารัดเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหงได้ตลอดเวลา เมื่อมีโอกาสพวกเขาจะต้องต่อสู้เพื่อรักษาสิทธิและผลประโยชน์ที่พึงมีพึงได้ของตน ตัวละครสำคัญในเรื่องนี้มีหลายคน ได้แก่ นายพล คุณพระ ผู้พิพากษา คหบดี นักวิทยาศาสตร์ หุ่นชาวานาและกรรมการ เนื้อเรื่องไม่มีใครล้มตลอดกาล เป็นบทละครที่ผู้เขียนแต่งในแนว "เหนือจริง" โดยสมมุติเหตุการณ์ให้บุคคลต่างอาชีพต่างฐานะต้องบังเอิญมาอยู่ในที่แห่งเดียวกัน เวลาเดียวกัน ตัวละครมีลักษณะเหมือนเป็นตัวแทนของกลุ่มคน ในสังคมไทยที่ผู้เขียนใช้เป็นสื่อสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันระหว่างคนรวยที่มีอำนาจ มีอิทธิพลกับคนยากจนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ผู้เขียนใช้บทสนทนาของหุ่นชาวานาและกรรมการ สะท้อนภาพความเห็นแก่ตัวของพวกนักวิทยาศาสตร์ คหบดี นายพล คุณพระ ผู้พิพากษา ซึ่งมักจะใช้อำนาจและอิทธิพลที่มีอยู่เอารัดเอาเปรียบชนชั้นกรรมาชีพ ดังข้อความต่อไปนี้

"จำเลย เป็นนายทุนหน้าเลือดที่คอยกดขี่รีดไถพวกโจกท์...พวกจำเลยได้เพิ่มเติม
เผยแพร่ความ เอาไรด์ เอาเปรียบ ความเห็นแก่ตัวให้กระจกระจายไปทั่ว" (หน้า 162)

"พวกจำเลยยังสนุกสนานต่อการสูบเลือด กินหยาดเหงื่อของกรรมกรกับชาวนา
อย่างโหดร้าย" (หน้า 164)

"ผมขอล่าว่าหาว่าชายแก่ผู้นี้เป็นตัวการตัวหนึ่งที่ทำลายสันติภาพของมนุษย์โลก
เป็นขุนศึกที่ชอบการต่อสู้ คลั่งไคล้ในสงคราม" (หน้า 166)

"ผมขอให้พวกคุณพิจารณาโทษชายคนนี้ (เอานี้ว้จิ้มหมับผู้พิพากษา) ที่แตกปาก
บอกว่ารักษาความยุติธรรม แต่ลำเอียงมากสำหรับผม" (หน้า 172)

ข้อความข้างต้น เป็นคำกล่าวหาที่หุ่นชวาวาและกรรมการใช้กล่าวโทษความผิดของ
นักวิทยาศาสตร์และพรรคพวก ดังนั้น เมื่อหุ่นมีโอกาที่จะควบคุมบุคคลเหล่านั้นให้ตกอยู่ใต้อำนาจ
หุ่นจึงตั้งศาลสถิตยุติธรรมของพวก เขาขึ้น เพื่อพิจารณาโทษของผู้ที่เอาไรด์ เอา เปรียบ เขา คำกล่าวหา
ของหุ่นสะท้อนภาพความไม่ เป็นธรรมในสังคมไทยหลายประการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรเปลี่ยนแปลงแก้ไข
แต่ก็ไม่มีใครลงมือทำอย่างจริงจัง ดังนั้นการแสดงปฏิกริยาต่อต้านของหุ่นจึง เป็นสิ่งที่ผู้เขียนชี้แนะ
ให้เห็นว่าคนยากจนซึ่ง เป็นผู้ที่เสียผลประโยชน์จำเป็นจะต้องต่อสู้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของพวกตน
แต่เนื่องจากพวกหุ่นไม่สามัคคีกันจึงทำงานไม่สำเร็จ เปิดโอกาสให้พวกนักวิทยาศาสตร์ทำลาย
อำนาจหุ่นจนหมดสิ้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับหุ่นที่แตกความสามัคคีกันจนกระทั่งถูกฝ่ายตรงข้ามทำลาย
อำนาจนี้ เป็นสิ่งที่ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่า ทรายใดที่ชนชั้นกรรมาชีพไม่มีความ เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
ในการที่จะรวมตัวกัน เพื่อเรียกร้องความ เป็นธรรมจากผู้ที่มิอทธิพลมากกว่า ทรายนั้นพวก เขาก็มี
สภาพที่ตก เป็น เบี้ยล่างอย่างไม่มีวันสิ้นสุด เพราะพวก เขาจะไร้พลังอำนาจในการต่อรองในทุกกรณี

เรื่อง คนตกเหว ชื่อเรื่องมีความหมายโดยนัยว่า มนุษย์มักตกอยู่ในห้วงเหวแห่ง
ความหลงตัวเอง มัวเมาในอำนาจ ชื่อเสียงเกียรติยศ และมองข้ามความผิดพลาดของตน
เห็นแต่ข้อบกพร่องของผู้อื่น "คนตกเหว" เป็นบทละครที่ผู้เขียนแต่งในแนว "เหนือจริง"
โดยสมมุติเหตุการณ์ให้มีบุคคลต่างอาชีพมาอยู่รวมกันในที่แห่งหนึ่งในเวลาเดียวกัน ตัวละครเหล่านี้
มีลักษณะ เป็น เหมือนตัวแทนของกลุ่มคนในสังคมไทย ได้แก่ นักการเมือง ทหาร นักศึกษา นักเขียน

นักหนังสือพิมพ์ นักอนุรักษนิยม เมื่อถูกบังคับให้มาอยู่ร่วมกัน ตัวละครต่างกล่าวโทษความผิดซึ่งกันและกัน ว่าเป็นต้นเหตุของความเดือดร้อนในครั้ง นี้ คำกล่าวหาของตัวละคร เป็นสิ่งที่ผู้เขียนใช้สะท้อนสภาพสังคมที่ไม่เป็นธรรมในยุคปัจจุบันและชี้ให้เห็นว่าการกระทำและความคิดของบุคคลบางกลุ่มยังล้าหลัง ไม่เหมาะกับสภาพสังคมในยุคนี้ แสดงถึงความเห็นแก่ตัวการเอารอดเอาเปรียบของผู้คนบางกลุ่มที่ใช้ความได้เปรียบกว่าแสวงหาผลประโยชน์ใส่ตัว ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาติบ้านเมืองไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรจะเป็น ดังข้อความต่อไปนี้

"คุณเป็นนักอนุรักษนิยมพยายามรักษา มงายแต่ของเก่า ๆ ระบบเก่า ๆ โดยไม่ยอมเหลียวแลบ้างว่าโลกมันรุดหน้าไปแค่ไหน" (หน้า 139)

"อ้ายกลุ่มอัปรีย์ของคุณยังคอยให้ท้ายพวกพ่อค้า ฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้าทุกชนิด ชั่วชาติเสียจริง ๆ " (หน้า 142)

"คน เลวที่สุดก็คือคุณ ใช้เล่ห์เหลี่ยมสารพัดที่จะหลอกล่อหรือหาวิธีทางที่จะทำให้คุณมีอำนาจ นั่ง เก้าอี้การเมืองนาน ๆ " (หน้า 144)

ข้อกล่าวหาข้างต้น เป็นสิ่งที่ทำให้ตัวละครที่เป็นนักปฏิบัติ คิดที่ขำบุคคลเหล่านี้เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมไทย เสียใหม่ให้มีความ เป็นธรรมมากขึ้น ซึ่งการกระทำของนักปฏิวัติที่ต่อต้านบุคคลบางกลุ่มที่เอารอด เอาเปรียบผู้คนในสังคมไทยโดยการฆ่า เป็นสิ่งที่ผู้เขียนใช้ชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมไทยให้ดีขึ้น อาจต้องใช้กำลังที่รุนแรง เพื่อโค่นล้มคนกลุ่มหนึ่งที่มีกำลังอำนาจ มีอิทธิพล เพราะความขัดแย้งของผู้ที่ถูก เอารอด เอาเปรียบกับผู้ที่ไม่เอารอด ไม่เอาเปรียบไม่อาจปรองดองกันได้โดยสันติวิธีด้วยต่างก็ต้องการรักษาผลประโยชน์ของตน

เรื่อง ประดู ชื่อ เรื่องมีความหมายโดยนัยว่า หมายถึงสันติภาพที่มนุษย์ต้องการ แต่ มนุษย์กลับ เป็นผู้ทำลายสันติภาพนั้น เสียเอง เพราะความโลภ โกรธ หลง เห็นแก่ตัว มนุษย์จึงเป็นผู้ก่อสงครามการฆ่าฟัน เสมอ "ประดู" เป็นบทละครที่ผู้เขียนแต่งในแนว "เหนือจริง" โดยสมมุติให้มีคนกลุ่มหนึ่งรอดตายจากสงครามล้างโลก ถูกจับมาขังรวมกันในห้องห้องหนึ่ง ทุกคนต่างต้องการออกจากประตูห้องซึ่งมีความหมายโดยนัยว่า หมายถึงสันติภาพหรืออาจหมายถึง เสรีภาพที่มนุษย์ต้องการ ตัวละครทุกคน เปรียบ เสมือนตัวแทนของผู้คนบางกลุ่ม ในสังคมไทยที่มัก

จะหลงในความดี ความสามารถ ศักดิ์ศรีตระกูล ชนชั้น ของตนเองว่าอยู่เหนือผู้อื่น และคิดว่า
ผู้อื่นนั้นค้อยกว่าตนเองเสมอ ดังบทสนทนาต่อไปนี้

"ผม เป็นนักศึกษาแพทย์ เคย เป็นผู้นำกลุ่มนิสิตนักศึกษาปฏิวัติ เปลี่ยนแปลงการปกครอง
มาแล้ว" (หน้า 187)

"ผมมีกำลังที่ เข้มแข็งที่สุด ผมรู้จักการใช้อาวุธทุกชนิด คุณดู เครื่องแบบผมก็ได้
ผม เป็นนายพัน เอกที่หนุ่มที่สุดของกองทัพบก ผมจะต้อง เป็นผู้นำและ เป็นบรรพบุรุษแห่งความแข็งแกร่ง"
(หน้า 188)

"ฉัน เป็นคนมีสกุลรฐชาติ ฉะนั้นฉันจึงสมควรที่จะรับมรดกในการ เป็นผู้ปกครองพวกเธอ"
(หน้า 189)

"หยุดก่อนขรราวาส เธอผู้มักด้วยความโลภ โกรธ หลง การวิวาทไม่ใช้ข้อตกลงที่ถูกต้อง
เธอจงทำใจให้สงบ ทำความคิดให้สันโดษ เธอจะรู้ว่าฉันนี้แหละเหมาะจะเป็นผู้นำเธอ" (หน้า 189)

ข้อความข้างต้น เป็นสิ่งสะท้อนนิสัยของมนุษย์ที่มักยกย่องตัวเองว่า เหนือกว่าผู้อื่น
และต้องการ เป็นผู้นำกลุ่ม ตัวละครซึ่งเป็นชายหนุ่มอีกคนหนึ่งซึ่งจับคนกลุ่มนี้มาขังไว้ เป็นตัวละคร
ที่มีบทบาทสำคัญในการสะท้อนความผิด ความบกพร่องของผู้ที่หลงตัวเอง ดังข้อความต่อไปนี้

"อ้ายนักบวช เอ็งมันถูกผูกมัดด้วยการแสวงหาทางไปทิพพานต์ที่ เอ็ง ไม่สามารถ เห็น
เอ็งพยายามยัด เยียดความมั่งงายอันนี้ให้คนอื่น" (หน้า 194)

"เอ็ง ไอ้คนรบ เอ็งมันลุ่มหลงในพลังอำนาจที่คิดว่ายิ่งใหญ่ ซึ่งถูกกำจัดด้วยระ เเปียบริณีย
อันคับแคบ" (หน้า 194)

"เอ็ง ไอ้พวกปัญญาชน เอ็งหลงไหลในความ เฉียบแหลมของปัญญา ภูมิใจในอดีตที่หอมหวาน
อย่างโง่เขลา และ เอ็ง ไอ้ศักดินา เอ็งมันตาบอดกับสาย เลือด เอ็งทุกคน" (หน้า 195)

ตัวละครที่สำคัญอีกคนหนึ่งก็คือหญิงสาวที่เป็นกรรมกร เป็นตัวละครที่ผู้เขียนใช้เป็นเสมือนตัวแทนกลุ่มคนที่ไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือได้รับความ เป็นธรรมจากผู้อื่น มักตกเป็นเหยื่อการแสวงหาผลประโยชน์อย่างเอาर्डเอา เปรียบถูกผู้อื่นกำหนดชะตาชีวิต และเป็นกลุ่มชนที่เดือดร้อนที่สุด เมื่อเกิดสงคราม ทั้งที่พวกเขาไม่ได้เป็นผู้ก่อสงครามนั้นเลย ดังข้อความต่อไปนี้

"เราคนใดคนหนึ่งต้องสืบทอดกับผู้หญิงคนนี้ เพื่อดำรง เผ่าพันธุ์ มนุษย์ดาวพระเคราะห์ หมายเลข 10 เอาไว้" (หน้า 186-187)

"เอ็งไม่พูดถึงหล่อนเลย มีแต่คิดจะร่วมเพศ อ้ายบัดซบ เอ็งไฉนไทย หล่อนเป็นกรรมกร" (หน้า 195)

จากบทสนทนาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าเพศชายหรือผู้ที่อยู่ในฐานะที่ได้เปรียบกว่ามักจะกำหนดบทบาทให้เพศหญิงหรือชนชั้นกรรมกรมาพิศพดอยู่ใต้อำนาจอย่างเอาर्डเอา เปรียบโดยไม่ถามความสมัครใจของพวกเขาก็เห็นด้วยหรือไม่ ทั้ง ๆ ที่บุคคลเหล่านี้ก็เป็นประชาชนกลุ่มหนึ่งในสังคมไทยที่ควรจะมีสิทธิ์มีเสียง เท่าเทียมกับผู้อื่น ในที่สุดตัวละครต่างก็ฆ่ากันเอง เพื่อแย่งแย่งอำนาจและเพื่อความอยู่รอดของตน สงครามย่อย ๆ จึงเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง การกระทำของตัวละคร เป็นสิ่งที่ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่า สันติภาพไม่อาจเกิดขึ้นได้อย่างถาวรราบเท่าที่มนุษย์ยังเต็มไปด้วยความโลภ โกรธ หลง และพยายามที่จะอยู่เหนือผู้อื่น เอาर्डเอา เปรียบผู้อื่น เพราะความคิดและการกระทำที่ไม่ถูกต้องของ เขาย่อมมีผู้ต่อต้าน

ผลจากการวิเคราะห์แนวคิดในเรื่องสั้นและบทละครของหนังสือกบฏข้างต้น สรุปได้ว่าผู้เขียนเน้นในเรื่องที่เกี่ยวกับการต่อต้าน การกดขี่ข่มเหง เอาर्डเอา เปรียบคนจน ซึ่งทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคมไทย ซึ่งจะเห็นได้จากตัวละครเอกของเรื่อง ส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน ถูกกดขี่ข่มเหง เอาर्डเอา เปรียบ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่แร้นแค้นขาดแคลนปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต พวกเขา มีความปวดร้าวขมขื่นและคับแค้นใจมาก ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้ เป็นเหตุให้พวกเขาปฏิบัติกริยาต่อต้านผู้กดขี่ข่มเหง เอาर्डเอา เปรียบอย่างรุนแรง ดังเช่นลุงคำเกลียดคนร่ำรวยในเรื่อง "ปรากฏการณ์สี่คล้า" หรือลุงหวังต้องต่อสู้กับเจ้าแก้วหวดและฉลามร้าย (ซึ่งมีความหมายโดยนัยว่า หมายถึง พ่อค้าคนกลางที่เอาเปรียบชาวประมง)

ในเรื่อง "เกิดจากทะเล" หรือพ่อบ้านที่เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ยากจนโกรธนายจ้างที่เอาเปรียบค่าแรงงานและถูกเขาถึงกับทำร้ายนายจ้างตายในเรื่อง "ความคิดใต้น้ำ" หรือหุ่นชาวนา หุ่นกรรมกรที่คิดจะฆ่านักวิทยาศาสตร์และพรรคพวก เมื่อเขามีโอกาสที่จะทำได้ในเรื่อง "ไม่มีใครล้มตลอดกาล"

ตัวละครเอกบางเรื่องแม้จะไม่ใช่ว่าผู้ที่ถูกกดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบโดยตรง แต่ก็มองเห็นสภาพความไม่เป็นธรรมในสังคมไทย เขามีความต้องการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมไทย ให้มีความเป็นธรรมสำหรับคนยากจนมากขึ้น แต่เนื่องจากไม่มีกำลัง อำนาจ อิทธิพลที่เพียงพอที่จะทำได้ เขาจึงประท้วงด้วยคำพูดที่ก้าวร้าว หยาดคายเพื่อด่า ประณาม ต่ำทอนิการกระทำของบุคคลบางกลุ่ม เช่น ใช้คำว่า กร๊วก คนชายชาติ คนเห็นแก่ตัว หน้าด้าน ฉิบหาย ชั่วช้า ชั่วชาติ เคนตาย หน้าเลือด บ้า บัดซบ เบือก เปรด นกสองหัว เลว สารเลว รยำ ระยำ สัตว์ เหี้ย ท่า อับริย เป็นต้น บางครั้งก็ใช้กำลังหรือใช้อาวุธทำร้ายร่างกาย ทำลายชีวิต ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ชก ต่อย ตบ ตี ฟาด ทวด โปย ชุยม ชัยำ กระตีบ กระแทก ถีบ เตะ กรีด พัน บาด ตัด เชือด เฉือน ฆ่า ระเบิด ยิง กัด กระชาก เป็นต้น ดังเช่นการกระทำของชายที่ป่วยเป็นโรคจิต ประณามและตำหนิตนเองหรือจิตแพทย์และผู้คนรอบข้างในเรื่อง "มันเป็นเพียงอุบัติเหตุ" หรือตัวละครชายที่ฆ่าคนที่เขาเห็นว่าเป็น "தாகโบราณ" ที่คอยดูเลือดประชาชนในเรื่อง "ความตายอันอาภัพ" หรือตัวละครชายที่ประณาม ต่ำทอนิความเห็นแก่ตัวของเพศชายและหาทางทำลายเพศชายให้หมดสิ้น ในเรื่อง "ตัดทาสารภาพ" หรือตัวละครชายที่เป็นนักปฏิวัติ ต่ำ ประณามตัวละครที่มีอาชีพหนังสือพิมพ์ นักการเมือง นักอนุรักษนิยม นักเขียน ในเรื่อง "คนตกเหว" หรือตัวละครชายที่จับบุคคลต่างอาชีพมาขังไว้แล้วกล่าวโทษความผิดของคนเหล่านั้น สุดท้ายก็ปล่อยให้เข่นฆ่ากันเอง ในเรื่อง "ประดู"

ตัวละครเอกบางเรื่องถึงกับประท้วงความไม่เป็นธรรมในสังคมด้วยวิธีการที่รุนแรงโดยการฆ่าตัวตาย ดังเช่นนายทหารชั้นผู้น้อยฆ่าตัวตาย เพราะไม่ต้องการมีชีวิตอยู่อย่างคนพิการในเรื่อง "วีรกรรมใต้ดิน" หรือตัวละครชายที่ฆ่าตัวตายเพราะทนสภาพสังคมที่ไม่เป็นธรรมไม่ได้ในเรื่อง "คืนแห่งความทรงจำ" หรือตัวละครชายที่เป็นฆาตกรฆ่าคน ที่เขาคิดว่าเป็นคนเลวไปหลายคนและสุดท้ายก็ฆ่าตัวตาย เพราะคิดว่าตัวเองเป็นผู้หนึ่งที่เคยเอารัดเอาเปรียบคนยากจน

ในเรื่อง "ฆาตกร" หรือตัวละครชายที่สั่งให้ผู้คนที่เขาจับมาขังฆ่ากันตาย เพื่อเป็นการลงโทษคนเหล่านั้น และสุดท้ายเขาก็ฆ่าตัวตาย เพราะเขาก็ไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ในเรื่อง "ประตู่"

ตัวละครเอกบาง เรื่องมีแนวความคิดที่ขัดแย้งกับความ เชื่อถือและค่านิยมบางประการ ในสังคมไทย เขาจึงแสดงการต่อต้านอย่างรุนแรง แต่เขาก็ถูกผู้อื่นได้ตอบการกระทำของเขาอย่างรุนแรงเช่นกัน เพราะความ เชื่อถือและค่านิยมนั้นฝังแน่นอยู่ในจิตใจคนไทยมานาน จนยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้ ดังเช่นตัวละครผู้ เป็นลูกที่ฆ่าแม่ซึ่งบังคับให้ เขาบวชพระและทำร้ายร่างกายผู้ที่บังคับให้ เขาทำในสิ่งที่ เขาไม่ต้องการทำและในที่สุดตัวละครผู้นี้ก็ถูกผู้อื่นได้ตอบการกระทำของเขาอย่างรุนแรงด้วยการฆ่าเขา ในเรื่อง "ขาดผลกลางอากาศ" หรือตัวละครที่ฆ่าคนที่ เขา เห็นว่าเป็นทากโบราณตาย จึงถูกจับไปประหารชีวิต ในเรื่อง "ความตายอันอาภัพ" หรือตัวละครชายที่ทำร้ายพระที่ประพฤติน่าไม่สมกับ เป็นสมณเพศ ทำร้ายครูฝึกทหารที่บังคับให้ เขาทำตามระเบียบวินัย ทำร้ายนายพลตรีที่นำเขาไป เป็น เด็กรับใช้แต่ถูก เขี่ยคหยาบ เขาในเรื่อง "หัวใจที่บาด เจ็บ"

บางเรื่องจะมี เนื้อ เรื่องที่มีลักษณะที่ เหนือจริงอย่าง เห็น ได้ชัด เพราะเหตุการณ์ ฉาก และตัวละครใน เรื่องมีลักษณะที่ผู้ เขียนกำหนดขึ้นอย่างจงใจโดยไม่คำนึงถึงความสมจริง แต่คำนึงถึงสารที่ผู้ เขียนต้องการสื่อมากกว่า ได้แก่บทละครเรื่อง "ไม่มีใครล้มตลอดกาล คนตก เทว ประตู่" ซึ่งมี เนื้อ เรื่องที่คล้ายคลึงกันบางประการ เช่น มีตัวละครที่เป็นบุคคลต่างอาชีพ ต่างฐานะ ให้บังเอิญต้องตกอยู่ในสถานที่เดียวกัน และจึงละคร เหล่านั้นต่างก็กล่าวโทษความผิดความ เลวของผู้อื่น บ้างก็ยกย่องตนเองให้อยู่เหนือผู้อื่น เพราะต้องการ เป็นผู้นำกลุ่มบ้างก็ฆ่าผู้อื่น เพื่อความอยู่รอดของตน คำกล่าวโทษความผิด ความ เลวของคนเหล่านั้น ในบทละครทั้งสาม เรื่องนี้เป็นสิ่งที่ผู้ เขียนใช้สะท้อนสภาพสังคมไทยในด้านที่ไม่น่าชื่นชม แสดงถึงความ เห็นแก่ตัวของมนุษย์ ความโลภ โกรธ หลง ซึ่งทำให้เกิดการกดขี่ข่มเหงเอาเปรียบกันขึ้น ดังเช่นตัวละครที่เป็นนักการเมือง นักเขียน นักอนุรักษนิยม นักหนังสือพิมพ์ ต่างฝ่ายต่างกล่าวโทษกันเอง ในเรื่อง "คนตก เทว" หรือตัวละครที่เป็นหุ่นชาวนา หุ่นกรรมกร กล่าวโทษความผิดของนักวิทยาศาสตร์และพรรคพวก ในเรื่อง "ไม่มีใครล้มตลอดกาล" หรือตัวละครที่เป็นนักบวช นักศึกษา ชนชั้นสูง ทหารที่ยกย่องตนเองว่ามีสติปัญญา มีความสามารถเหนือผู้อื่น แล้วกล่าวโทษความผิดของผู้อื่น และมีตัวละคร เป็นชายหนุ่มอีกผู้หนึ่งออกมาปรากฏตัวภายหลัง เพื่อกล่าวโทษ

ความผิดความ เลวของคน เหล่านั้นอย่างรุนแรง ในเรื่อง "ประตุ"

จากการที่ตัวละครเอกในเรื่องต่าง ๆ ได้แสดงการต่อต้านผู้ที่กดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบ คนจนในสังคมไทยด้วยวิธีการรุนแรง และถูกผู้อื่นโต้ตอบกลับอย่างรุนแรงเช่นเดียวกัน ผู้วิจัย จึงวิเคราะห์ได้ว่าแนวคิดในเรื่องสั้น บทละคร ของผู้เขียนในหนังสือ กบฏ แสดงให้เห็นว่า ความขัดแย้งระหว่างผู้ที่ เอารัดเอาเปรียบกับผู้ที่ถูก เอารัดเอาเปรียบหรือกดขี่ข่มเหง ไม่อาจ ตกลงกันได้ด้วยสันติวิธี ดังนั้นในแต่ละเรื่องจึงมีภาพของการต่อสู้ การทำร้ายหรือทำลายชีวิต การด่าประมาทด้วยคำหยาบ คำก้าวร้าว และจบลงด้วยความพ่ายแพ้ของผู้ที่ไร้อำนาจในการ ต่อรองซึ่งผู้เขียนได้ชี้แนะไว้ว่าแม้จะต้องแพ้ก็น่าต่อสู้ เพราะการแพ้ในวันนี้ได้หมายความว่า จะต้อง แพ้ตลอดไป ถ้าหากชนชั้นกรรมาชีพสามารถ เข้าใจกันได้ รวมตัวกันต่อสู้เพื่อเรียกร้องความ เป็นธรรมอย่างสามัคคีกัน พวกเขาจะมีพลังอำนาจในการต่อรอง แนวคิดนี้จึงสอดคล้องกับ ชื่อหนังสือ กบฏ ซึ่งมีความหมายโดยนัยว่า "ต่อต้าน ไม่ยอมแพ้ ไม่ยอมจำนน" ต่ออำนาจที่ ไม่เป็นธรรมของอีกฝ่ายหนึ่ง ส่วนคำขยายชื่อหนังสือ "วรรณกรรมชาตินิยม" นั้นมีความหมาย โดยนัยว่า "เป็นวรรณกรรมที่แสดงความรุนแรง" ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมของตัวละครในเรื่อง ต่าง ๆ ที่มีกบฏการกดขี่ ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบกันด้วยวิธีการรุนแรง เลือดเย็น สร้าง ความกดดันให้กับผู้ที่ตก เป็นเหยื่อจนกระทั่งหมดความอดทน มีปฏิกิริยาต่อต้านด้วยวิธีการที่รุนแรง ทั้งด้วยคำพูดและการกระทำอย่างถึง เลือดถึง เนื้อถึงชีวิต ซึ่งผู้ที่ถูกต่อต้านก็แสดงการโต้ตอบด้วย วิธีการรุนแรงเช่นเดียวกัน ดังนั้นภาพการทำร้ายหรือทำลายกันด้วยกำลังหรือคำพูดจึงมีปรากฏใน ทุก ๆ เรื่อง จึงน่าจะกล่าวได้ว่า คมทวน คันธนู เป็นนักเขียนที่เริ่มต้นผลงานประพันธ์ด้วยการแต่งเรื่องสั้นและบทละครที่มีแนวคิดและการใช้ภาษาที่ให้ภาพและแสดงความรู้สึกที่รุนแรง ซึ่งอาจจะเกิดจากธรรมชาติในการใช้ภาษาของผู้เขียนและความจงใจ (จากบทสัมภาษณ์ ผู้เขียนยอมรับว่าได้ตั้งใจใช้คำที่ให้ภาพและความรู้สึกที่รุนแรง) รวมทั้งแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการ สื่อจึงทำให้มีผู้วิจารณ์หลายคนลงความเห็นว่า คมทวน คันธนู เป็นนักเขียนที่มีวิธีการใช้ภาษา ที่แสดงความรุนแรง ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์แนวคิดในเรื่องสั้นของผู้เขียนในหนังสือ แสงดาวแห่งศรัทธา เป็นเล่มต่อไปว่ามีแนวคิดในทำนองเดียวกันกับ กบฏ หรือไม่

แสงดาวแห่งศรัทธา เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้น เล่มที่ 2 ของคมทวน คันธนู พิมพ์เมื่อ .

ปี พ.ศ. 2521 เนื้อเรื่องส่วนใหญ่มีแนวคิดที่เกี่ยวกับการปลูก เราจิตใจผู้คนให้ต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม ต่อต้านผู้ที่กดขี่ข่มเหง เอาไรด์เอาเปรียบผู้อื่น เช่นเดียวกับแนวคิดในเรื่องสั้นและบทละครในหนังสือกบฏ ดังที่ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ต่อไปนี้

เรื่อง แสงดาวแห่งศรัทธา ชื่อเรื่องหมายถึง ศรัทธาของแสงดาวซึ่งเป็นตัวละครเอกของเรื่องที่ต้องการให้ความรู้ ให้การศึกษาแก่คนยากจนในชนบท เพื่อพวกเขาจะได้ใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตัวเองและพวกพ้อง ตัวละครเอก เป็นครูสาวคนหนึ่งที่มีโอกาสไปให้ความรู้แก่เด็ก ๆ ในชนบทแห่งหนึ่ง ที่นั่น เธอพบสภาพความยากจน ความเดือดร้อนของชาวบ้านที่เกิดจากภัยธรรมชาติและการเอาไรด์เอาเปรียบของนายทุน ทำให้เธอเห็นอกเห็นใจคนยากจนเหล่านั้น และคิดจะช่วยเหลือโดยการให้ความรู้ ให้การศึกษาแก่พวกเขา เพื่อพวกเขาจะได้ใช้ความรู้ในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม จำลอง เป็นนักเรียนคนหนึ่งของแสงดาว ชีวิตครอบครัวของจำลองต้องประสบกับการกดขี่ข่มเหง เอาไรด์เอาเปรียบของนายทุนหลายครั้งหลายหน ดังข้อความในหน้า 7 ว่า

สามีของนางถูกยิงตาย เพราะไม่ยอมออกจากไร่มันที่ปลูกไว้
นายทุนเจ้าของไร่กลั่นแกล้งครอบครัวนาง เพื่อที่จะสูบที่ดิน เอาไปหมด
...นางต้องอ้อนวอนขอความ เมตตาจากนายทุนคนเดิม โดยรับจ้าง
ถางไร่จับจองที่ดินให้ แต่ถูกโกงค่าแรงงานซ้ำอีก...หญิงม่าย เสริม
ให้ฟังอีกว่าชาวบ้านแถบนี้ถูกโกงราคา ถูกโกงที่ดินไปมากต่อมาก

ประสบการณ์ชีวิตข้างต้นทำให้จำลองกำพร้าพ่อ ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว เขาจึงมีปฏิกริยาต่อต้านสังคมภายนอก ดังข้อความในหน้า 9

"ผมเกลียดครู...เกลียด...คนเมืองทุก...คนเมืองมันฆ่าพ่อผม" ความเกลียดและการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดทำให้จำลอง เรียนหนังสือได้ไม่เต็มที่และขโมยมันในไร่ของนายทุนจนกระทั่งถูกยิงตาย การตายของจำลอง เป็นเหตุให้แสงดาว เกิดความรู้สึก เห็นอกเห็นใจคนจนยิ่งขึ้น และมีปฏิกริยาต่อต้านผู้ที่กดขี่ข่มเหง เอาไรด์เอาเปรียบคนจน ดังข้อความต่อไปนี้

"แต่บางที เรายังต้องยุติลงด้วยการจอง เรายังถึงที่สุดก็ได้ เมื่อฝ่ายหนึ่งถูกรังแกข้างเดียวมาเนิ่นนาน" (หน้า 9).

"เธอไม่อาจรอให้เหตุการณ์เกิดขึ้นได้อีกต่อไป แต่เธอจะต้องเร่งวัน เร่งคืนให้มันเกิดขึ้น เพื่อว่าความยุติธรรมที่เธอใฝ่ฝันจะเป็นจริงได้ ซึ่งความยุติธรรมจะต้องกำหนดมาจากคนจนเท่านั้น เท่านั้นจริง ๆ " (หน้า 14)

ข้อความข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการกดขี่ข่มเหง เอาเปรียบกันในสังคมไทยมีมานานแล้ว ดังนั้นผู้เขียนจึงต้องการชี้ให้เห็นว่าเป็นหน้าที่ของผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบที่จะต้องรวมตัวกันเพื่อต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่ตนเองและพวกพ้องของเขา

เรื่อง ที่เห็นและเป็นอยู่ ชื่อเรื่องหมายถึงสภาพสังคมไทยที่เห็นและเป็นอยู่ทุกวันนี้ ยังเต็มไปด้วยการเอารัดเอาเปรียบ การกดขี่ข่มเหง ซึ่งก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออย่างมากมาย ตัวละครเอกของเรื่องเป็นชายชาวชนบทชื่อ คำใส ชีวิตของคำใสต้องประสบกับความทุกข์หลายประการตั้งแต่วัยหนุ่ม เขามีแม่ที่ป่วยเรื้อรัง เนื่องจากเขาไม่มีเงินรักษา ทำนาไม่ได้ผลเพราะสภาพธรรมชาติแห้งแล้ง หญิงคนรักก็ไม่ยอมแต่งงานด้วยเพราะเขายากจน คำใสจึงดิ้นรนไปหางานทำในที่อื่น เพื่อจะได้เงินมาแก้ปัญหาชีวิตที่เขากำลังเผชิญอยู่ แต่แล้วคำใสก็ต้องผิดหวังและเจ็บปวดมากกว่าเดิม เมื่อพบว่า เขาถูกหลอกมาให้นายทุนไร่อ้อยเอารัดเอาเปรียบ แรงงานถูกกักบริเวณ ถูกเลี้ยงดูในสภาพที่ย่ำแย่กว่าสัตว์เลี้ยง และถูกข่มเหงรังแกเอาตามใจชอบ ดังข้อความต่อไปนี้

อาหารการกินก็เลวสันดี มีข้าวเพียงสองมือคือ ตอนสาย กับตอนเลิกงาน อาหารหลักคือปลาเค็มที่พอมแห้งเหมือนปลาเข้มน ที่อาศัยเป็นเพิงสร้างลวก ๆ พอคุ้มหัวนอนไปวันหนึ่ง ๆ สิ่งที่คุณคาม เรานอกจากพวกมือปืน 5 คนแล้วยังมีงูพิษ...แต่อะไรก็ไม่ร้ายเท่าไข้ป่า...ถ้าเราหยุดพักเรา มีพานท้ายปืนของพวกมันคอยเซ็ดเหงื่อให้บนหัว (หน้า 66)

"พวกมันขู่สาหัสว่า ถ้าใครคิดขัดขืนงานอีกต้องตายโหงอย่างนี้ทุกคน" (หน้า 67)

ประสบการณ์ข้างต้นทำให้คำใสหนีจากไร่อ้อยหวังไปพึ่งตำรวจ แต่แล้วตำรวจกลับกลายเป็นพวกของนายทุนไร่อ้อย ทำให้คำใสผิดหวังและคับแค้นยิ่งขึ้น ดังข้อความในหน้า 72-73 ว่า

"คำใส่รู้สึกเจ็บปวดจนสุดที่จะทนทาน ทั้งหัวใจและร่างกาย วุบหนึ่ง เขาหวนนึกถึงพ่อแม่และบุญตา เขารู้สึกผิดหวังที่สุดในชีวิตที่ต้องตกอยู่ใต้โชคชะตาของคนที่เหนือกว่าโดยไม่มีทางต่อสู้"

ความคับแค้นทำให้คำใส่รู้สึกโกรธแค้น และมีปฏิกิริยาต่อต้านพวกนายทุนและอย่างรุนแรง ดังข้อความในหน้า 73 ว่า

"กูจะฆ่ามัน" เขาตะโกนอย่างคับแค้น... "กูจะฆ่ามัน กูไม่ไป" ดังแว่ว เป็นระยะจากในรถ เหมือนคนวิกลจริตดังบาดความรู้สึกของผู้พบ เห็นแทบทุกคน"

เรื่องราวของชีวิตที่ทุกข์ยาก คับแค้น เพราะถูก เอาไรต์เอา เปรียบ ถูกกดขี่ข่มเหงจากผู้ที่อยู่เหนือกว่าของคำใส่ในเรื่อง "ที่เห็นและ เป็นอยู่" เป็น เพียงตัวอย่างหนึ่งของชีวิตคนยากจนซึ่งยังพบ เห็น ได้ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

เรื่อง ระหว่างปูนกับปืน ชื่อ เรื่องหมายถึงการแก้ปัญหาแบบหนามยอก เอาหนามบ่ง โดยใช้ปืนหรือปูน เช่น เมื่อถูกปลิงดูดเลือดให้ใช้ปูนป้าย ปลิงจะหลุดออกได้ แต่ปลิงคนให้กำจัดด้วยปืนจึงจะสำเร็จได้ ตัวละครเอกของเรื่องคือผาม เป็นชาวนาชนบทถูกผู้มีอิทธิพลบังคับซื้อที่นา ผามไม่ยอมขายให้เขาจึงถูกคุกคาม ถูกยิงตาย เพราะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อการร้าย ดังข้อความต่อไปนี้

"กูมาวันนี้ก็ เพื่อจะบอกมึงว่า พ่อกูต้องการนาแปลงของมึง มึงจะขายให้ไหม"

(หน้า 55)

"กูไม่ให้" ผามตะโกน (หน้า 55)

"อย่าเลือกปากแข็ง มึงต้องการแตกลูกตะกั่วแทนข้าวหรือ" (หน้า 59)

"ร่างของผามที่นอนตายใจระรวย บริเวณลำตัวขึ้นด้วยเลือดสีแดงเข้ม" (หน้า 59)

"อ้ายผามมัน เป็นคอมมิวนิสต์" (หน้า 59)

ประสบการณ์ข้างต้นทำให้ตัวละครมีความรู้สึกคับแค้น เกิดปฏิกิริยาต่อต้านผู้ใช้ อำนาจไม่เป็นธรรม ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญของเรื่อง ที่ผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นว่า ที่ใดมีการ กดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบ ที่นั่นย่อมมีผู้คิดต่อต้าน ดังข้อความต่อไปนี้

"เขาไม่มีโอกาสที่จะบอกเพื่อนชาวนาด้วยกันว่า ปลิงคนอย่างผู้ใหญ่ชอบ อ้ายชดและ นายเหนือหัวของมันเป็นแต่ป็น เท่านั้นที่จะ เขี่ยพวกมันออกได้" (หน้า 60)

"เสียงสะอื้นของแม่เต่าจะดัง ก้องไปปลุกชาวบ้านอีกหลายต่อหลายคนให้ตื่นขึ้นมาโดย ไม่มีวันขาดสาย" (หน้า 61)

เรื่อง ผลพวงแห่งพืชพันธุ์ ชื่อเรื่องหมายถึงชีวิตใหม่ที่ เกิดขึ้นมาแทนชีวิตที่ล่วงลับไป ความหมายโดยนัยหมายถึง "การต่อสู้" ซึ่งเป็นผลที่ชีวิตใหม่ที่ เกิดมาต้องพ่วงติดไปด้วย ทรายเท่าที่มนุษย์ยังมีการกดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบกันอยู่ ตัวละครเอกเป็นชายชราคนหนึ่ง ที่ต้องต่อสู้กับภัยธรรมชาติและการเอารัดเอาเปรียบของผู้อื่น ดังข้อความต่อไปนี้

"ระยะหลัง 4-5 ปีที่ผ่านมาความแห้งแล้ง เริ่มมาเยือนอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน" (หน้า 79)

"แต่เดี๋ยวนี้เสือไม่มีแล้ว มีแต่เสือคนที่จะ เข้ามาลักปล้นไป โลกมากและน่ากลัวยิ่งกว่า เป็นไหน ๆ" (หน้า 76)

"นาน ๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือทางการจะ โผล่หน้ามาเยี่ยมบ้าง แต่มาทีไรไม่มีใครก็ใคร ต้องเสียวัว เสียควาย ทั้งหมด เบ็ดไก่ เพื่อต้อนรับพวก เขาทุกที" (หน้า 79)

"สืบตำรวจ เอกหน้า เสียมส่ายยิ้มอย่างสมใจ เมื่อ เห็นชาวบ้านส่วนหนึ่งถูกจับไว้ได้ เขากระหยิ่มที่จะได้ เงิน เดิมพันกับวัว ไปแบ่งปันกันเอง" (หน้า 83)

ประสบการณ์ชีวิตข้างต้น ทำให้ชายชราที่มีความรู้สึกผิดหวัง เจ็บปวดคับแค้นใจมาก ในที่สุด เขาได้ขายวัวตัวสุดท้าย เพื่อจะนำเงินไปซื้อปืนไว้ป้องกันตัว การกระทำของชายชราเป็นสิ่งที่

ที่ผู้เขียนชี้หน้าให้เห็นว่าสิ่งมีชีวิตไม่ว่าคนหรือสัตว์ เมื่อถูกบังคับให้ต่อสู้เพื่อความอยู่รอดหรือเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน พวกเขาก็มักจำเป็นต้องสู้ ไม่มีใครที่จะยอมตกเป็นเหยื่อการกดขี่ข่มเหงหรือเอาไรด์เอาเปรียบได้ตลอดไป

เรื่อง ด้วยเลือดและชีวิต ชื่อเรื่องหมายถึง อาหารที่ทิดสอดเสาะหามา เพื่อเลี้ยงดูพวกนายอำเภอต้องแลกด้วยชีวิตของทิดสอด ด้วยเลือดและชีวิตเป็น เรื่องสั้นสะท้อนภาพชีวิตชาวชนบทที่ยากจน เช่นทิดสอด ซึ่งประสบกับความแห้งแล้งของภัยธรรมชาติ มีหน้าซ้ำข้าราชการฝ่ายปกครอง เช่นนายอำเภอก็ได้ช่วยเหลือหรือดูแลบรรดาลูกบ้านที่เดือดร้อน แต่กลับวางตัว เป็นนายให้ชาวบ้านรับใช้และหาอาหารเลี้ยงดู เมื่อไปเยี่ยม เยือน ดังข้อความในหน้า 29 ว่า

นายอำเภอ เปรยว่าอยากกินอาหารแซ่บ ๆ มีอู่นก
กำนันต้องจัด เกณฑ์ลูกบ้านให้หามาให้ กำนันล้มลุกว้าวทำพลา
ทิดโฮมมีไก่ในเล้า 2 ตัวคงเอามาย่างไฟหมด อีบุญเฮือน
มีปลาจ่อม ทิดมันมีแจ่ว ฯลฯ ใคร ๆ ก็มีกับข้าวมาให้
แต่ทิดสอดไม่มีเลย ดังนั้น เขาจึงต้องออกมาตระเวนล่า
และกึ่งกำ

แต่ทิดสอดก็ถูกกักตายนขณะที่เขาจะหาอาหารไปเลี้ยงพวกนายอำเภอ แทนที่จะมีความสงสารหรือเห็นใจในชะตากรรมของเขา พวกนายอำเภอกลับเห็น เป็นเรื่องตลกขบขันและหัวเราะเยาะ ความโง่งของเขา ดังข้อความในหน้า 33-34 ว่า

"ว่า...! เช่จจริง ๆ เดินอีท่าไหนนะถึงไปเหยียบงูได้" ว่าแล้วชายร่างอ้วนก็หัวเราะจนทนออกคอ
ลั่นพะเยิบพุงกระเพื่อม... เสียงหัวเราะของนายอำเภอยังกังวานไปทั่ว เรือนและเลยไปกลบเสียง
สะอื้นถี่ ๆ ของเด็กตัวเล็กคนหนึ่ง"

จากข้อความข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ข้าราชการบางคนประพฤตินั้นไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ของตน ทั้งยังสร้างความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้าน ไม่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชีวิตคนยากจนต้องประสบกับความทุกข์ยากมากขึ้น

เรื่อง เหนือกาลเวลาและหัวใจ ชื่อเรื่องหมายถึง กำลังใจที่มนุษย์มีต่อกัน

ในยามคับขัน เป็นสิ่งที่มีค่ายิ่งกว่าสิ่งอื่นใด เหมือนกาลเวลาและหัวใจเป็น เรื่องของชาย 2 คน ที่มีประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน แต่บังเอิญมาพบและรู้จักกัน ทั้งสองต่างมีความหลังที่ขมขื่น และคับแค้น เพราะการกดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบของผู้ที่รวยกว่าหรือมีอำนาจมีอิทธิพล มากกว่า เพียงแต่ว่าเหตุที่เกิดขึ้นกับคนทั้งสองนั้นต่างวาระ ต่างสถานการณ์ ต่างสถานที่ เท่านั้น ตัวละครเอกคนหนึ่งคือ เรียม เดิม เป็นชาวชนบทที่ถูกพ่อค้าเอารัดเอาเปรียบในด้านการค้า ดังข้อความในหน้า 21 ว่า

"เขาจึงวางปืนหันมาทำไร่ยอกระเจาแทน แต่เขาทนขาดทุนไม่ไหวจากการ ถูกกดราคาโดยพ่อค้าคนกลาง เขาจึงมุ่งหน้าลงมากรุงเทพฯ เมืองที่ไม่ใช่ของเทวดา แต่มัน เป็น เมืองแห่งมหาโจรที่คอยปล้นสะดมหยาดเหงื่อคนยากจน" เรียม เปลี่ยนอาชีพ เป็นกรรมกรในเมืองกรุง เรียมก็พบกับสภาพการกดขี่ข่มเหงเอารัดเอาเปรียบของนายทุนอีก เพราะความ เห็นแก่ตัวของมนุษย์มีอยู่ทุกหัวระแหง ดังข้อความในหน้า 22 ว่า

"เพื่อนคนงานคนแล้วคนเล่าถูก เครื่องจักรบดขยี้จนพิการ การเอารัดเอาเปรียบของนายจ้างที่บ้าย เบียงไม่ยอมรับผิดชอบใด ๆ"

ประสบการณ์ชีวิตของ เรียม เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า คนยากจนไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ก็หนีไม่พ้นสภาพของการตก เป็นเหยื่อการเอารัดเอาเปรียบ ตัวละครที่สำคัญอีกตัวหนึ่ง คือหนุ่มนักศึกษาที่ประสบกับเหตุการณ์การฆ่าฟันกันอย่างนองเลือด ทำให้เขารู้สึกหวาดระแวง ภัยอันตรายอยู่ตลอดเวลา ไม่มีความมั่นใจในตัวเอง ดังข้อความต่อไปนี้

"เพื่อนของเขาต้องตายไปต่อหน้า เมื่อสอง เดือนที่ผ่านมา...ควา เลือดสด ๆ ที่เหม็นวน เวียนอยู่ในช่องจมูก ภาพซึ่งสยดสยองที่สุดในชีวิตยังไม่ลืม เลือนจากหัวสมอง ทั้งยามตื่นและหลับ" (หน้า 16)

"เขารู้สึกอ้างว้างและ เหน็บหนาวจนปวดหัวใจหนีบ ๆ กว่าสองเดือนที่เขาต้อง ระมัดระวังตัวทุกฝีก้าว ตัดขาดการไปมาหาสู่ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ความกลัว เกาะกุมตัว และหัวสมอง" (หน้า 19)

แต่หลังจากชายหนุ่มผู้นี้มีโอกาสสนทนากับ เรียม ทำให้เขาเกิดกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคชีวิตต่อไป ดังข้อความในหน้า 25 ว่า

"เราจะไม่ลังเลที่จะลงไปด้วยรับรู้ความเจ็บปวด และต่อสู้อีกครั้ง... อีกครั้งจนกว่าชนะ ชัยชนะและความ เป็นจริงจะต้อง เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ เท่านั้น"

ข้อความข้างต้น เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้แพ้จะไม่แพ้ตลอดไป ถ้าเขามีกำลังใจที่จะต่อสู้โดยไม่หวั่นเกรงอำนาจหรืออิทธิพลใด ๆ

เรื่อง ก่อนจะถึงจุดซวาล ชื่อเรื่องหมายถึง ระยะเวลาก่อนที่ตัวละคร จะเข้าใจว่าสภาพชีวิตคนจนในสลัมกรุงเทพฯ ก็สามารถใช้เป็นข้อมูลในการเขียนหนังสือได้ โดยไม่ต้องแสวงหาจากชนบท ช่วงเวลานี้ตัวละครได้พบกับ เหตุการณ์ที่แสดงถึงความไม่เป็นธรรมหลายประการ ตัวละครเอกของเรื่อง เป็นนักประพันธ์ ชายคนหนึ่ง ฐานะยากจน เพราะผลงานของเขาไม่เป็นที่ต้องการของสำนักพิมพ์ ทำให้เขามีความรู้สึกต่อต้านสังคมที่ไม่ได้ให้ความ เป็นธรรมแก่เขา เท่าที่ควร ดังข้อความในหน้า 37 ว่า

"เขาแทบ เป็นอัมพาต เจ็บปวดและ เกือบคลั่งคลุ้มรอบข้าง ที่โหดร้าย เอารัดเอาเปรียบและ โจมตี เขาฝ่ายเดียว"

แต่ชายผู้นี้ก็พบว่าชีวิตของคนกรุงเทพฯ อีกหลายคนที่มีสภาพที่น่าสงสาร น่าสมเพชยิ่งกว่าตัวเขา ดังเช่นชีวิตของแม่ลูกอ่อนที่เขาขอเช่าห้องเธออยู่ เธอเป็นหญิงหม้ายที่ต้องขายตัวในราคาถูก ๆ เพื่อหาเลี้ยงตัวเองและลูกเล็ก ๆ อีกสองคน กระนั้นก็ดี เธอก็ยังถูกผู้ชายบางคน เอาเปรียบโดยจ่ายเงินตอบแทนให้น้อยเกินไป ดังข้อความในหน้า 41-42 ว่า

"พี่ขอฉันอีกยี่สิบ เอะ ลูกฉันไม่สบาย"

"แค่นั้นก็ตีลม ไปแล้วนี่หว่า...ทำ...ไม่ได้ทำเลย"

"สัตว์นรก โกงแม่กระทั่งผู้หญิง...แม่มีง"

หลังจากนั้นชายผู้นี้ยังพบกับการประพุดิตคนที่ไม่เหมาะสมของสมณเพศซึ่งชมมทรสพ จากโทรทัศน์ การทำงานแบบวางอำนาจของตำรวจที่จับ เขาในข้อหาจรจัดและจับหญิงโสเภณี ในข้อหาค้าประเวณี เหตุการณ์ที่ตัวละครพบเห็นทำให้เขาคิดได้ว่าชีวิตคนกรุงเทพฯ อีกหลายชีวิต เป็นข้อมูลสำหรับการเขียนหนังสือของเขาได้เป็นอย่างดี โดยเขาไม่ต้องไปแสวงหาจากชนบท ดังข้อความในหน้า 46 ว่า

"เขาเริ่มมองเห็นถึงความ เหลื่อมล้ำของสังคมโดยชัดเจน เขาตำหนิความบ้ดขบของ ตัวเองที่มองข้ามชีวิตของคนจนที่ล้อมรอบตัว เขามาตลอด นวนิยายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดมีอยู่ในคนพวกนี้เอง"

ข้อความข้างต้น เป็นสิ่งที่ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่า สังคมไทยในกรุงเทพฯ ยังมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในรูปแบบที่แตกต่างกันอย่างมากมาย เพียงพอที่นักเขียน จะสามารถใช้เป็นข้อมูลในการเขียนหนังสือได้เป็นอย่างดี

จากการวิเคราะห์แนวคิดในเรื่องสั้นของหนังสือ แสงดาวแห่งศรัทธา ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่ามีลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับเรื่องสั้นในหนังสือ กบฏ คือ เน้นการปลุกเร้าจิตใจ ผู้คนให้ต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม ต่อต้านการกดขี่ข่มเหง เอาไรด์เอาเปรียบ อย่างไม่ยอมแพ้ ดังเช่นการกระทำของครูแสงดาวที่ให้การศึกษากับเด็กยากจนในชนบท เพื่อให้พวกเขามีความรู้เพียงพอที่จะต่อสู้เพื่อรักษาผลประโยชน์ที่พึงมีพึงได้ของตนเอง ในเรื่อง "แสงดาวแห่งศรัทธา" หรือชายชราที่คิดขายแล้ววัวตัวสุดท้ายเพื่อนำเงินไปซื้อปืน ไว้ป้องกันตัวในเรื่อง "ผลพวงแห่งพิษพันธุ์" หรือชายหนุ่มนักศึกษาที่สูญเสียเพื่อนไปในคราว ถูกกวาดล้าง เกิดพลังใจในการต่อสู้กับอำนาจเถื่อนได้ภายหลังจากการสนทนากับตัวละคร อีกผู้หนึ่งที่เข้าใจเขา ในเรื่อง "เหนือกาลเวลาและหัวใจ" แต่บางเรื่องก็แสดงถึงความยากจน การเอาไรด์เอาเปรียบ การกดขี่ข่มเหงอีกฝ่ายหนึ่งอย่างรุนแรง โดยที่ อีกฝ่ายหนึ่งไม่มีทางโต้ตอบใด ๆ เลย ดังเช่นคำใส่ลูกหลอกไปตัดอ้อยโดยไม่ได้ค่าจ้าง แรงงานที่คุ้มค่าและยังถูกกักบริเวณ ถูกเลี้ยงดูอย่างอนาถา ในเรื่อง "ที่เห็นและเป็นอยู่" หรือผามชายหนุ่มที่ถูกบังคับให้ขายที่นา เมื่อเขาไม่ยอมขายก็ถูกฆ่าตายในข้อหาคอมมิวนิสต์ ในเรื่อง "ระหว่างปูนกับปืน" บางเรื่องแสดงถึงความเห็นแก่ตัว การไม่รับผิดชอบต่อ

หน้าที่การงานของตนเอง การวางตัวไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการบางคน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความทุกข์ ความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะคนยากจน เช่น นายอำเภอในเรื่อง "ด้วยเลือดและชีวิต" ตำรวจในเรื่อง "ก่อนจะถึงจุดซวาล" เรื่อง "ผลพวงแห่งพิชพันธุ์" และเรื่อง "ที่เห็นและเป็นอยู่" แต่การบรรยายหรือพรรณนาของ คมทวน คันธนู ในหนังสือแสงดาวแห่งศรัทธา เพื่อแสดงการกดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบ การต่อต้านนั้นผู้เขียนใช้คำที่ให้ภาพและแสดงความรู้สึกที่รุนแรงน้อยกว่า ในหนังสือกบฏ อาจเป็นเพราะผู้เขียนไม่ได้ตั้งใจจะทำให้รุนแรงดังเช่นในหนังสือกบฏ ก็เป็นไปได้ แต่ก็ยังมีคำที่ให้ภาพและแสดงความรู้สึกที่รุนแรงอยู่อีกกลุ่มหนึ่ง ที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะ เป็นธรรมชาติในการใช้ภาษาของผู้เขียนนั้นมีลีลาการเขียน เฉพาะตัวที่เด่นในเรื่องนี้ซึ่งผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำที่ผู้เขียนใช้ในหนังสือแสงดาวแห่งศรัทธา ที่ให้ภาพและแสดงความรู้สึกที่รุนแรงให้เห็นพอสังเขปดังนี้คือ ขยี้ บดขยี้ เทียบขยี้ ข่า ยิง ข่ม เหว่งแก เอารัดเอาเปรียบ เชือด กระแทก กระชาก บีบ บีบรัด ดบ ด้อย ผลาญ เทวียง เตะ สะบัด ฉีกขยี้ม เกลียด ขยะแขยง เป็นต้น

สำนึกขบถ เป็นหนังสือรวม เรื่องสั้น เล่มที่ 3 ของคมทวน คันธนู พิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2523 เนื้อเรื่องมักจะสะท้อนปัญหาความยากจน ความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับคนยากจนในสังคมไทย ซึ่งมีสาเหตุมาจากความแห้งแล้งของสภาพธรรมชาติในชนบทและการกดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบของพ่อค้าคนกลาง นายทุนหรือข้าราชการบางคน ทำให้พวกเขามีปฏิกิริยาต่อต้านอย่างรุนแรง เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม ซึ่งแสดงถึง "สำนึกขบถ" ของผู้ที่ไม่ยอมแพ้ ไม่ยอมจำนนต่อความอยุติธรรมที่เกิดขึ้นกับพวกเขา ดังที่ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ต่อไป

เรื่อง ก่าแพง ชื่อเรื่องมีความหมายโดยนัยหมายถึงหน้าที่ของบุญมากและฟองจันทร์ที่จะทำเพื่อประเทศชาติ เปรียบเหมือนก่าแพงที่ขวางกั้นไม่ให้คนทั้งสองมีโอกาสพบกัน แนวคิดสำคัญของเรื่องก็คือชี้ให้เห็นว่า ที่ใดมีการกดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบ มีความไม่เป็นธรรม ที่นั้นย่อมมีผู้ต่อต้านเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม เพราะไม่มีใครที่จะทนตก เป็นฝ่ายเสีย เปรียบได้ตลอดไป ดังข้อความตอนหนึ่งในหน้า 11-12 ว่า

"ประวัติศาสตร์ก็ได้สอน เรามาตลอด ที่ใดมีการ เอารัดเอาเปรียบ ที่นั่นย่อมมีการต่อสู้และ เป็นการต่อสู้ที่ถูกต้องชอบธรรม... เป้าหมายหลักที่เรากำลัง เพชฌัญญูก็คือ การทำลายการกดขี่ของจักรวรรดินิยมที่เป็นศัตรูร่วมของเรา"

"ผมมั่นใจว่าไม่ว่าอย่างไรก็ตาม ประเทศชาติของเราต้องเปลี่ยนไปในทางดีขึ้นทั้งคู่หลังจากได้ผ่านการต่อสู้อย่างหนักหน่วง"

ทั้งฟองจันทร์และบุญมากต่างก็มีความเห็นว่า ชาวจีนในประเทศด้อยพัฒนา มีสภาพความเป็นอยู่ยากจน เพราะการทำงานที่บกพร่องของรัฐบาลและการแสวงหาผลประโยชน์จากประเทศด้อยพัฒนาของประเทศมหาอำนาจ ดังข้อความตอนหนึ่งว่า

"ประเทศชาติของเรามีอะไรที่เหมือนกันหลาย ๆ อย่าง เช่นมีรัฐบาลที่ไม่เคยเอาใจใส่คนจน หรือตกอยู่ใต้เงื้อมมือของจักรวรรดินิยม" (หน้า 10)

เมื่อคนทั้งสองต่างมีความเห็นตรงกัน เช่นนี้ ต่างจึงคิดว่า เมื่อความยากจน ความเดือดร้อนของประชาชนไทยลาว เกิดขึ้น เพราะการเอารัดเอาเปรียบ ก็เป็นหน้าที่ของผู้ที่เสียผลประโยชน์จะต้องร่วมมือกันต่อสู้ เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่พวกตน ทั้งบุญมากและฟองจันทร์จึงจำเป็นต้องจากกัน ไปทำหน้าที่ของแต่ละคน เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ

เรื่อง ให้อุ๊ก ชื่อเรื่องหมายถึง ความรักความเข้าใจในความคิดและการกระทำของลูก เป็นสิ่งที่แม่มีให้อุ๊ก เป็นสิ่งสุดท้าย ตัวละครสำคัญในเรื่องนี้คือ แม่ซึ่งเป็นหญิงม่ายสามีตาย เพราะตกจากนั่งร้าน ในขณะที่ก่อสร้างตึก ส่วนลูกชายของเธอ เป็นนักศึกษาหัวรุนแรง ประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกันทำให้แม่และลูกมีความคิดที่ขัดแย้งกันมาก เช่น แม่คิดว่าคนจนเพราะขี้เกียจ ชอบดื่มเหล้า แต่ลูกคิดว่าคนจนเพราะ เขาถูกหลอก ถูกมอมเมา ถูกเอาเปรียบโดยผู้คนบางกลุ่ม ดังบทสนทนาของตัวละครทั้งสองในหน้า 44-45 ว่า

"เฮอะ นอกจากพ่อ เอ็งแล้ว ข้าไม่เห็นใครอีก เลย ขี้เกียจก็เท่านั้น ขี้เหล้าก็เท่านั้น" แม่เถียงอย่างเหลืออด

"อันที่จริงผมว่า สภาพที่แม่ได้เห็นมา เป็นเพราะพวกเขาถูกมอม เมื่อด่างหาก"

"มอม เม่า อะไรวะมอม เม่า" แม่ค้าน เพราะอยากค้านกะทันหัน

"หลอกหลวงจ๊ะแม่" อ้ายหนูตอบทันควัน เหมือนกัน

"ใครหลอกใครวะ"

"คนที่เขามีอำนาจ มีวาสนาน่ะสิแม่ ตราบใดที่เราไม่ช่วยเขา เขาก็ยังยากจน และถูกหลอกหลวงไม่รู้สิ้น"

"ให้ลูก" เป็น เรื่องที่สะท้อน เหตุการณ์ของสังคมไทยในยุค 6 ตุลาคม 2519 ขณะนั้นความคิด เกี่ยวกับปัญหาสังคมไทยแตกแยกกันมาก และขัดแย้งกันรุนแรงถึงขั้น ไขก่าล้าง และอาวุธ เข้าทำร้ายกาย ทำลายชีวิตกันอย่างโหดร้าย ดังข้อความในหน้า 48-49 ว่า

"ผู้คนที่มามุ่งดูร่วมกับแม่แต่ เขามีศรัทธาเข้าไป ทั้งถึบ ทั้ง เตะ ทั้งตี อย่างสนุกมือ...
"จับอ้ายแกวแขวนคอ เร็ว" เสียงฟังไม่ได้ศัพท์อึ้งคะนิง

"ผู้คนที่ต่างกระโดด เตะศพที่ถูกแขวนคอโดง เตงนั้นอย่างหน้าใจ เก้าอี้อีเหล็ก ถูกคว่ำมาถือไว้ในมือคน ๆ หนึ่งและกระหน่ำตีอย่างไม่ยั้ง...ดินนับสิบดินต่างรุมกระทุบ จนผู้นั้นหน้า และ เหลว ผ้าผูกคอหลายผืนพันต่อกันลากศพมาประจานให้ดูกันทั่ว ๆ"

ข้อความข้างต้นแสดงถึงการทำร้ายร่างกาย ทำลายชีวิตกันอย่างรุนแรง เพื่อต่อต้านผู้ที่มีความคิดขัดแย้งกับพวกเขา เมื่อแม่พบว่าลูกถูกทำร้ายจนตาย แม่จึง เริ่ม กลางแกลงใจพรรคพวกของตนเอง เพราะแม่เชื่อว่าลูกของแม่นั้น เป็นคนดี แม่จึงปฏิบัติริยา ต่อต้านพวกเขาเดียวกัน ดังข้อความต่อไปนี้ว่า

"แม่รู้สึก เกลียดชังตัวเองและเพื่อน ๆ อย่างไม่เคยเป็นมาก่อน" (หน้า 50)

"แม่ไม่ได้มีอ้ายหนูคนเดียว แต่แม่มีลูกอีกนับร้อยที่รอแม่และรอคนอย่างแม่แม่ที่จะ เข้าใจ แม่คิดถึงอ้ายหนูที่ตายไป แต่คน เช่นอ้ายหนูไม่มีวันตาย" (หน้า 51)

การเปลี่ยนแปลงความคิดของแม่ เป็นสิ่งที่ผู้ เขียนสะท้อนให้เห็นว่าความรุนแรง เพื่อการทำลายล้าง บางครั้งไม่อาจ ลบล้างความขัดแย้งได้ มิหนำซ้ำอาจทำให้กลายเป็น

เป็นศัตรูกันยิ่งขึ้น หรือทำให้มีผู้ต่อต้านมากขึ้น

เรื่อง พิณแสนสาย ชื่อเรื่องมีความหมายโดยนัย หมายถึง คนที่มีจิตสำนึกขบถ ไม่ยอมแพ้อะไรและคิดต่อต้านผู้ที่ใช้อำนาจหรืออิทธิพลในการแสวงหาผลประโยชน์จากคนยากจน ยังมีอีกจำนวนมาก แม้จะมีคนตายไปบ้างเพราะการต่อต้าน แต่ก็ยังมีคนอื่น ๆ ที่ยังคงอยู่ และพร้อมที่จะสืบทอด เจตนารมณ์ของพวกเขาต่อไป พิณแสนสาย เป็นเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพ ความยากจนของชาวชนบทที่เกิดจากภัยธรรมชาติและการเอาเปรียบ การกดขี่ข่มเหง โดยผู้ที่มีอิทธิพลหรือการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมของข้าราชการบางคน เช่นชีวิตของ พิณชาวบ้านที่เสียดอก เบี้ยและที่นาให้แก่ผู้ใหญ่บ้านอย่างไม่เป็นธรรม ถูกตำรวจยึด เยียดข้อหา ลักทรัพย์จนกระทั่งต้องติดคุกแทนผู้อื่น ทำให้สมาชิกในครอบครัวของเขายากจนและเดือดร้อน ยิ่งขึ้น ดังข้อความต่อไปนี้

พิณเป็นชาวนายากจน ควายต้องเช่าเพื่อนบ้านมาไถนา และนอกจากนี้ เขาต้องกู้ยืม เงินผู้ใหญ่บ้าน โดยนำส่วนหนึ่งของที่ดินประกันไว้ด้วย ดอก เบี้ยทุกดอกจึง เสมือนคัมภีร์ชีวิตของเขาเอง ข้าวที่นำไปสีถูกผู้ใหญ่จันทร์ซักไว้เกือบหมด เพื่อหัก เป็นดอก เบี้ย (หน้า 54)

“ในที่สุดด้วยอิทธิพลของตำรวจชั้น เล็ก ๆ แต่มีอำนาจยิ่งใหญ่สำหรับชนบท ห่างไกล พิณถูกปรับปร่าว่าลักทรัพย์” (หน้า 58)

พิณยังพบกับความ ไม่เป็นธรรมที่เกิดจากการกดขี่ข่มเหงของข้าราชการที่เป็นศัตรู คู่อาฆาตของเขา เมื่อ เขาไปตัดต้นไม้ เพียงไม่กี่ต้น เขาถูกกล่าวหาว่าทำลายป่าทำผิด กฎหมาย ในขณะที่มีพ่อค้าโรง เลื่อยโค่นต้นไม้ เป็นป่า ๆ โดยไม่มีความผิด พิณจึงสิ้นสุด ความอดทน เขาต่อสู้เพื่อมองเห็นตัวเองจนขาด เจ็บสาหัส และทำให้ตำรวจคู่อาฆาต ของเขาตาย พิณต้องหนี เข้าป่าไปและตายเพราะพิษบาดแผล ความตายของพิณไม่ได้ทำให้สังคมสงบสุขลงได้ เพราะชาวบ้าน เริ่มกลางแคลงใจในตัวของผู้ใหญ่จันทร์และจำจาลอง ที่เป็นผู้ที่มีอิทธิพลใช้อำนาจในการแสวงหาผลประโยชน์จากชาวบ้าน และยังกดขี่ข่มเหง พวกเขาให้เดือดร้อน ดัง เช่นที่เท่ากับพิณ ชาวบ้านจึงมีปฏิกิริยาต่อต้านผู้ใหญ่จันทร์

ตั้งข้อความในหน้า 65 ว่า

ชาวบ้านทุกคนชุมนุมกันที่บ้านของพิณ เดิม ไปหมด
เมื่อทราบเรื่องจากบันดิ่งแต่หนหลัง ในไม่ช้าทุกคน
เริ่มรวมตัวกันคิดและเริ่มกระด้างกระเดื่องต่อข่าว
การตายของพิณ...ผู้ใหญ่อันทรก็อยู่ตลอด เวลาว่า
นับแต่บัดนี้ต่อไป อิทธิพลของแกและเจ้าหน้าที่ต้องถูก
ทำทายเป็นแล้วและมันจะต้องพินาศกันไปข้างหนึ่งระหว่าง
ชาวบ้านกับพวกแก ไซ้...มันต้องพินาศกันไปข้างหนึ่ง
ชาวบ้าน เริ่มคิด เหมือนกัน

การที่พิณไม่ยอมให้จำจำลองทำร้ายเอาฝ่ายเดียว และข้อความข้างต้นซึ่งแสดง
ถึงปฏิกิริยาต่อต้านของชาวบ้านที่มีต่อผู้ใหญ่อันทร เป็นสิ่งที่ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าที่ใดมีการกดขี่
ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบ ที่นั่นย่อมมีผู้ต่อต้าน เพราะไม่มีใครที่จะยอมตก เป็น เบี้ยล่าง
ผู้อื่นตลอดไป

เรื่อง บางตอนของบท เพลง ชื่อ เรื่อง เป็นความหมายโดยนัย หมายถึงบางตอน
ของชีวิตมนุษย์ที่มีสภาพความเป็นอยู่ที่น่าสมเพชมีแต่ความทุกข์ยาก เดือดร้อน ไม่มีที่พึ่ง
ขาดแคลนทรัพย์สินเงินทอง ดังเช่นตัวละครในเรื่องนี้เป็นชาวนายากจนในชนบท ที่ต้อง
ประสบกับภัยธรรมชาติที่แห้งแล้ง และการเอารัดเอาเปรียบของนายทุน พวกเขาจึงอพยพ
เข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ เพื่อประกอบอาชีพใหม่ ๆ แต่เพราะขาดปัจจัยสำคัญหลายประการ
ในการประกอบอาชีพ พวกเขาจึงต้อง เป็นขอทาน แนวคิดสำคัญของ เรื่องคือการชี้ให้เห็นว่า
ชีวิตคนจนไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม พวกเขายอมหนีไม่พ้นสภาพชีวิตที่ทุกข์ยาก ขาดแคลน
ดังเช่นตัวละครในเรื่องนี้ และพวกเขาก็ยังคงมีสภาพชีวิตเช่นนี้ไปอีกนาน เพราะพวกเขา
ไม่มีจิตสำนึกที่จะขบถต่ออำนาจที่ไม่เป็นธรรม หรือการเอารัดเอาเปรียบของผู้ที่อยู่เหนือกว่า
ตั้งข้อความในหน้า 33 ว่า "ตาของแม่หนูน้อยเหลือค้ำค้ำคล้ายกล่าวโทษคนจนทุกคนที่ไม่ยอม
ล้มตา แต่เปล่าทุกคนในเวลานั้น ไม่มีใครมองเห็นหรือรับรู้"

เรื่อง กระแสคลื่นย่อมทำลายสิ่งกีดขวาง ชื่อเรื่องมีความหมายโดยนัย หมายถึง การต่อสู้ที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างสำนักขบถของชาวบ้านกับการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ บ้านเมือง เปรียบเหมือนกระแสคลื่นที่สามารถซัดสาดทำลายสิ่งกีดขวางหน้าให้พังทลายลงได้ ตัวละครเอกของเรื่อง เป็นชายคนหนึ่งที่ถูกเจ้าหน้าที่บ้านเมืองใส่ร้ายว่าเป็นคอมมิวนิสต์และฆ่าคนในครอบครัวของเขาตายหมด ซึ่งผลจากการกระทำเช่นนี้เท่ากับส่งเสริมให้เขาเป็นคอมมิวนิสต์จริง ๆ เพราะเขาไม่สามารถทนการกดขี่ข่มเหงของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองได้ ชายผู้นี้จึงตอบโต้การกระทำของพวกนายอำเภอโดยการวางกับระเบิดพวกนายอำเภอและย้อนกลับไปชักชวนชาวบ้านที่ยากจนไปเป็นคอมมิวนิสต์ เพราะชายผู้นี้คิดว่าเป็นหนทางเดียวที่จะสามารถทำลายการกดขี่ข่มเหง เอาผิดเอาเปรียบให้หมดสิ้นไป ดังข้อความในหน้า 25 ว่า "ครูเขี้ยวพูดถึงการกดขี่ข่มเหงของเจ้าหน้าที่ต่อพวกเรา และชักชวนเราไปร่วมต่อสู้กับแก เพราะเป็นทางเดียวเท่านั้นที่จะกำจัดสังคมนเลวร้ายนี้ลงได้" คำพูดของครูเขี้ยว เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าไม่มีมนุษย์คนใดที่จะทนให้ผู้อื่นกดขี่ข่มเหงหรือเอาเปรียบตลอดไป เมื่อมีโอกาสพวก เขาย่อมรวมตัวกันต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม ดังนั้น ครูเขี้ยวและนายนก เอี้ยงจึงกลายเป็นคอมมิวนิสต์อย่างแท้จริง เพราะเป็นโอกาสเดียวที่พวกเขาจะได้ตอบการกระทำของผู้ที่กดขี่ข่มเหง เขาได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงกฎหมาย ในทำนองเดียวกันการกระทำของคนทั้งสองก็ถูกเจ้าหน้าที่บ้านเมืองปราบปรามอย่างรุนแรง เช่นเดียวกัน ดังข้อความในหน้า 28 ว่า

เขาฆ่า เลืองดูศพนายก เอี้ยงที่นอนหลับตาพร้อม กุมปิน
ไว้แนบแน่นลำตัว การล้อมปราบ เสียหนามแผ่นดินของเขา
ครั้งนี้อาจทำให้เขาได้ เลื่อนยศสูงขึ้น แต่เมื่ออ่านบันทึกแล้ว
เขาก็นั่งงั้น คนอย่างครูเขี้ยวอย่างนายนก เอี้ยงมีอยู่ทั่วทุก
หย่อมหญ้า เขาจะกำจัดให้สิ้นลงได้อย่างไร และวิธีไหน

ข้อความข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าบางครั้งการทำลายล้างกันอย่างรุนแรง
ไม่สามารถยุติปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มบุคคลได้ตลอดไป

เรื่อง ในอุ้งที่ศัลย์ของพระเจ้า ชื่อเรื่องมีความหมายโดยนัยหมายถึง อุ้งมือของผู้ที่มีความเมตตาปราณีต่อคนทุกข์ยาก ตัวละครเอกของเรื่องเป็นหญิงสาวใบ้ที่แม่แต่แม่ก็รังเกียจ เคียดฉุนขี้ข่ม เหวงรังแก เด็กก็พูดจาล้อเลียน เยาะเย้ยถากถาง มีหน้าซำยังถูกชายกลุ่มหนึ่งฉุดไปทำมิถิมีราย เมื่อไปขอความช่วยเหลือจากตำรวจก็ไม่ได้รับความเป็นธรรม อีกทั้งหนังสือพิมพ์ก็ลงข่าวที่ทำให้เธออับอายยิ่งขึ้น ชีวิตของเธอจึงเต็มไปด้วยความเดือดร้อน ความสูญเสีย ความปวดร้าว จนกระทั่งเธอได้พบกับชายหญิงกรรมกรคู่หนึ่งที่มีความเมตตาสงสารช่วยเหลือ เธอด้วยความเต็มใจทำให้เธอมีกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคชีวิตได้ต่อไป ดังข้อความในหน้า 76 ว่า

คืนนั้นหญิงใบ้นอนพลิกตัวกระสับกระส่าย รู้สึกแปลกต่อสถานที่และแปลกใจต่อ เหตุบังเอิญที่มีส่วนช่วยให้เธอกลับสู่กับชีวิตใหม่ ช่วงหนึ่งที่นึกถึงสัมผัสซาบซ่านที่อุ้งมือนางสมจับแขนเธอ... หญิงใบ้พลอยหลับใน เวลาตึกสงัด และเป็นครั้งแรกที่เธอเลิกกราบกรานอ้อนวอนขอบารมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้มาคุ้มครองเธอ เหมือนคืนเก่า ๆ ที่ผ่านมา

เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับหญิงใบ้ เป็นสิ่งผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าพระเจ้าที่แท้จริง คือมนุษย์ที่มีใจ เมตตากรุณาต่อผู้คนที่ทุกข์ยาก เดือดร้อน ไม่ใช่สิ่งที่ไม่มีความที่มนุษย์มักจะกราบไหว้อ้อนวอนขอความช่วยเหลืออยู่เสมอ

ผลจากการวิเคราะห์แนวคิดของเรื่องสั้นในหนังสือ สำนึกขบถ ของคมทวน คันธนู ผู้วิจัยสรุปได้ว่ามีความคล้ายคลึงกันกับ เรื่องต่าง ๆ ในหนังสือ กบฏ และ แสงดาวแห่งศรียา คือมีแนวคิดที่เกี่ยวกับการปลุกเร้าจิตใจผู้คนให้ต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม ต่อต้านผู้ที่กดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบ เพื่อรักษาผลประโยชน์ที่พึงมีพึงได้ของตัวเอง ดังเช่น ครูเขี้ยวกลายเป็นผู้ก่อการร้ายฆ่านายอำเภอที่ก่อกบฏ เขาและครอบครัว เพราะกฎหมายไม่สามารถคุ้มครองและให้ความเป็นธรรมแก่เขาในเรื่อง "กระแสน้ำย้อมทำลายสิ่งกีดขวาง" หรือการเปลี่ยนแปลงความคิดมาต่อต้านพวกเดียวกัน เมื่อแม่ต้องสูญเสียลูกชายไปอย่างไม่เป็นธรรมในเรื่อง "ให้ลูก" หรือ การที่ชาวบ้านหมดความอดทนรวมตัวกันต่อต้านข้าราชการบางคนที่ใช้อำนาจกดขี่ข่มเหง

เอารัดเอาเปรียบพวก เขาใน เรื่อง "พิณแสนสาย" แม้ตัวละครในบาง เรื่องจะไม่ใช้ผู้ที่ กดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบโดยตรง แต่ก็ เป็นผู้ที่ เห็นสภาพความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้น ในสังคมไทย พวก เขาจึงมีความคิดที่จะต่อสู้ เพื่อ เปลี่ยนแปลงแก้ไขสภาพสังคม เช่น บุญมาและพองจันทร์ในเรื่อง "กำแหง" หรือตัวละครผู้เป็นลูกชายในเรื่อง "ให้ลูก" แต่บาง เรื่องก็สะท้อนให้เห็นว่า ถ้าผู้ที่ถูกกดขี่ข่มเหง ถูกเอารัดเอาเปรียบไม่มีความรู้ ความสามารถหรือจิตสำนึกที่ขัดต่อความไม่เป็นธรรมที่เขาประสบอยู่ พวก เขาจะยังคง มีชีวิตที่ยากไร้ ขมขื่นและคับแค้นต่อไป ดัง เช่นกลุ่มขอทานในเรื่อง "บางตอนของบทเพลง" บาง เรื่องสะท้อนความรู้สึกนึกคิดที่ต่อต้านความเชื่อของคนรุ่นเก่า ดัง เช่นหญิงใบ้ที่เลิก กราบไหว้อ้อนวอนขอความช่วยเหลือจากพระเจ้าที่ไม่มีตัวตน เมื่อ เธอพบว่าพระเจ้าที่ แท้จริงคือ เพื่อนมนุษย์ที่ เข้าใจและคอยช่วยเหลือ เธอด้วยความ เต็มใจในเรื่อง "ในอุ้งหัตถ์ ของพระเจ้า" เมื่อ เนื้อ เรื่องส่วนใหญ่ยังคงมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกันกับ เรื่องสั้นหรือบทละคร ในหนังสือ กบฏ แสงดาวแห่งศรัทธา ดังนั้นผู้เขียนจึงยังคงมีการใช้คำ "ที่ให้ภาพและ แสดงความรู้สึกรุนแรง เช่น เดิม เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เช่น กระเทียม กระชาก กระหน้าดบตี กรีด ขยี้ เตะ ถีบ จิกหัว ฟัน ฟาด เหวี่ยง ข่า จง เกลียดจงซัง ไอ้ท่า ไอ้ขีบหาย อีดอก อีท่าลากไส้ อีท่าจิก เป็นต้น

คนตกงาน

คนตกงาน เป็นหนังสือรวม เรื่องสั้น เล่มที่ 4 ของคมทวน คันธนู พิมพ์ เมื่อปี พ.ศ. 2528 เนื้อ เรื่องส่วนใหญ่สะท้อนปัญหาความทุกข์ยากความ เดือดร้อนของคนตกงาน ในสังคมไทย ผู้เขียนมีความ เชื่อว่าความทุกข์ที่เกิดจากการตกงานก็มีไม่น้อยไปกว่า ความทุกข์ที่เกิดจากสาเหตุอื่น ๆ ดังคำประกาศของผู้เขียนในหน้า 4 ว่า "หนึ่งในบรรดา ความทุกข์ทรมานเหล่านี้ คนตกงานคือบุคคลที่ได้รับผลตอบแทนจากสังคมรอบข้างอย่าง สาทัสสสารจริงไม่ยิ่งหย่อนกว่าคนทุกข์ยากประเภทอื่น..."

ในอดีตหลายต่อหลายครั้ง กระทั่งถึงปัจจุบันข้าพเจ้า
เข้าร่วมกองคาราวานคนตกงานมากมาย ทางเลือก
ของข้าพเจ้ามีให้เลือกมากกว่าแน่นอน เพราะอย่างน้อย
ข้าพเจ้าก็มีตัวอักษรที่เรียงรายตาหน้าให้ข้าพเจ้า เค้นมา
ต่อสู้กับความอยุติธรรมทั้งมวล...ไม่ว่าคนทุกข์ยากและ
คนตกงานจะอยู่ที่แห่งไหนบนพื้นโลก สัมผัสสภาพทางใจ
ที่ข้าพเจ้ามอบให้พวกท่านจะยังคงอยู่ เรื่องรอราราศีมี
ของดวงอาทิตย์ในยามกลางวัน

คำประกาศของผู้เขียนแสดงให้เห็นว่า เขามีความ เห็นอก เห็นใจคนตกงาน
ประกอบกับ เคยตกงานมาก่อนหลายครั้ง ทำให้เขามีความ เข้าใจและ เห็นใจคนตกงาน
มากขึ้น ผู้เขียนจึง เห็นความสำคัญของความทุกข์ยาก เดือดร้อนที่เกิดจากการตกงาน
และใช้ เรื่องสั้น เป็นสื่อสะท้อนภาพชีวิตของคน เหล่านี้ ให้สังคมได้รับรู้ว่าคนตกงานมี
สภาพชีวิตที่เป็นทุกข์ เช่นไรบ้าง อีกทั้ง เพื่อประท้วงความอยุติธรรมในสังคมไทยที่เป็น เหตุ
ให้คนจำนวนมากตก เป็นฝ่าย เสียเปรียบ จนกระทั่งประสบปัญหาชีวิตนานาประการโดยไม่มี
ใครช่วยเหลือ ดังชีวิตตัวละครในเรื่องสั้นที่จะวิเคราะห์แนวคิดต่อไปนี้

เรื่อง เรื่องของคนตกงานกับความว่างเปล่า ชื่อเรื่อง หมายถึง เรื่องราวของ
ชีวิตคนตกงาน แนวคิดสำคัญของ เรื่องก็คือการชี้ให้เห็นว่า ความ ไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้น
ในสังคมไทย เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนจำนวนหนึ่งต้องตกงาน ถูก เอาไรด์ เอาเปรียบ
ดังข้อความในหน้าต่อไปนี้ว่า

บางคนเกิดมาไม่มีอาชีพก็มีกินมีใช้เหลือ เพื่อ บางคนเกิดมา
ก็ทิวตาย บางคนเกิดมาทำงานสารพัดก็ยังไม่พอเลี้ยงตัว
บางคนเอามรดกพ่อแม่มาหากิน แถมยังทำให้ลูกหลาน เสียอีก
บางคนถูกบังคับให้ต้องทำอาชีพที่ไม่มีใครอยากทำบางคนไม่รู้จะทำ
อาชีพได้อย่างไร (หน้า 8)

ผมอดนึกถึงตัว เองไม่ได้ที่มีชะตาชีวิต เป็น เพียง เบี้ยความบนกระดานหมากรุก
แห่งการต่อสู้ในสังคม (หน้า 12)

เจ้าของบริษัทโฆษณาแห่งหนึ่ง เรียกผมไปพบก่อนที่จะให้งานหนักแต่เงินเดือนน้อย
แก่ผม (หน้า 13)

ข้อความข้างต้น เป็นสิ่งสะท้อนสภาพความ เหลื่อมล้ำค่าสูงของชีวิตมนุษย์
ซึ่งทำให้เกิดการเอาใจ เอาเปรียบกันดัง เช่นตัวละครผู้หนึ่งที่ตก เป็น เบี้ยล่างของผู้อื่นอย่าง
ไม่มีทางต่อสู้ ชีวิตของเขาสะท้อนสภาพชีวิตและความรู้สึกนึกคิดของคนจนอีกมากมาย
ที่ไม่มีโอกาสเลือกงาน ไม่มีโอกาส เรียกร้องความเป็นธรรม เพราะพวกเขา
ไม่ยอมอดตาย จึงจำเป็นที่จะต้องยอมรับสภาพความ เสียเปรียบต่อไปด้วย ความรู้สึก
ขมขื่น ปวดร้าวและคับแค้นใจ ทำให้เกิดความรู้สึกต่อต้านสังคมและผู้คนรอบข้าง
ดังข้อความในหน้า 7 ว่า

บ่อยครั้งที่ผมต้องสะดุ้ง เอื้อมต่อคำทักทายของคนรู้จัก หวาด เกรงต่อคำถาม
ที่ตีแผ่บาดแผลของตัวเอง บางคราวก็ระดากกระเดื่องต่อ เสียงที่เปล่งออกไปด้วย
ความขลาดอาย เกลียดกลัวการ เข้าใจ ไม่ลืมหูลงใจต่อความหิวโหยของ เพื่อนผู้เอมอ้มชิงชิง
สายตาของหญิงสาวที่ชำ เลื่องแลรอยยิ้มขี้ขี้ของ เสื้อผ้ากับทรงผมราวกับมองเห็น ตุ๊กแกบน
ฝาผนัง ขมขื่นกับปฏิกริยาคุณแคลนของ เจ้าของบริษัทที่โบกมือ ไล่หรือแสดงมารยาทอันน่า
ขยะแขยง

เรื่อง วันฝนตก ชื่อ เรื่องหมายถึงวันที่เกิด เหตุการณ์ในเรื่องนี้ มีฝนตก
เกือบตลอดวัน ตัวละครเอกในเรื่องนี้เป็นหัวหน้าครอบครัวที่อยู่ในภาวะตกงาน ไม่มี
เงินซื้ออาหารมาเลี้ยงสมาชิกในครอบครัว ถึงกับช่างที่บัง เอิญพลัดผ่านหน้าบ้าน เพื่อนำ
เนื้อหมูมาปรุงอาหารกิน แนวคิดสำคัญของ เรื่องคือการชี้ให้เห็นว่าเพื่อความอยู่รอดของ
ตนเอง สิ่งมีชีวิตต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อแย่งชิงผลประโยชน์กัน จึงเกิดการเอาใจเอาเปรียบ
เบียดเบียนผู้ที่อ่อนแอกว่า ดังเช่น แมลงเม่าตก เป็นเหยื่อคางคก คางคกตก เป็นเหยื่อ
งูตก เป็นเหยื่อมนุษย์ และสะท้อนให้เห็นว่าชีวิตมนุษย์ย่อมมีทุกข์สุขปะปนกัน มีโชคหรือ
โชคร้ายสลับกันไปบ้าง ขอเพียงให้มนุษย์มีความหวัง มีกำลังใจ พຽງนี้เขาอาจมีชีวิต
ที่ดีขึ้น ดังข้อความในหน้า 59 ว่า "ชีวิตของคนเราเปรียบแล้วก็เหมือนฝนตก มาได้
ก็หายไป ขอเพียงแต่ฝนอย่าตกในวันพຽງนี้อีกเลย"

เรื่อง บนชนปีกที่จักต้องโอบยบิน ชื่อเรื่องมีความหมายโดยนัย หมายถึง มนุษย์ควรทำงานตามหน้าที่ของตน ดังเช่นปีกนกที่มีหน้าที่ที่จะต้องบิน แนวคิดสำคัญ ก็คือ แม้ว่ามนุษย์จะต้องประสบปัญหาชีวิตหลายประการ แต่พวกเขาไม่ท้อแท้ ยังคงมีกำลังใจที่จะทำงานไปตามหน้าที่ ดังข้อความในหน้า 79 ว่า

"เขาคือศิลปิน หน้าที่ของศิลปินต้องผลิตงานศิลปะ เขาพยายามขุดซ่อนความคิดถึงที่มีต่อ เธอให้สงบนิ่งในหัวใจและฝังลงลึกบนความทรงจำเท่าที่จะทำได้ แล้ว เขาก็ลงมือสร้างงานใหม่อีกครั้ง"

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แม้ตัวละครจะต้อง เป็นทุกข์ เพราะตงงาน และผิดหวังใน เรื่องของความรัก แต่เขาก็คงมีความ รับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานที่เขาเคยทำ พยายามที่จะต่อสู้กับอุปสรรคของชีวิตต่อไปอย่างไม่ย่อท้อ

เรื่อง จิ้งจกแมงมุมได้โน เสาร์และเหยื่อ ชื่อเรื่องมีความหมายโดยนัยว่า มนุษย์ในสังคมมีพฤติกรรมต่าง ๆ กัน บางคนสามารถ เปลี่ยนแปลงตัวเองให้เข้ากับ สภาพแวดล้อมในสังคมได้รวดเร็ว จึงมีชีวิตอยู่โดยไม่เดือดร้อนดังการดำเนินชีวิตของจิ้งจก แต่บางคนไม่สามารถปรับตัว เองให้ เข้ากับสภาพแวดล้อม เพราะเขา เชื่องช้าไม่ทัน เล่ห์เหลี่ยมกลโกงของผู้อื่นจึงอาจต้องตาย เช่น โดโน เสาร์หรือไม่ก็ตก เป็นเหยื่อผู้อื่น เหมือนแมงมุม ตัวละครเอกของ เรื่อง เป็นชายมีฐานะยากจน เพราะตงงานและไม่สามารถปรับตัว เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น ต่างคนต่างเอาตัวรอด อย่างเห็นแก่ตัว ดังข้อความในหน้า 68 ว่า "เขาเปลี่ยนงานง่ายยิ่งกว่าเปลี่ยนทรงผม ตงงานง่ายยิ่งกว่าตก เบ็ด เอา เปลาในบ่อ เลี้ยงขึ้นมากิน... เขามักก่นประณามตัว เองว่า เขาคือโดโน เสาร์"

ข้อความข้างต้นผู้เขียน เปรียบตัวละครผู้นี้กับโดโน เสาร์ ซึ่งเป็นสัตว์โบราณ ที่ตายไป เพราะไม่สามารถปรับตัว เข้ากับสภาพธรรมชาติที่แวดล้อม เพื่อแสดงให้เห็นถึง ความ เชื่องช้า ล้าหลังของตัวละคร ไม่ทันเล่ห์เหลี่ยมผู้อื่น ซึ่งในขณะเดียวกันยังมีผู้คน อีกจำนวนมากที่สามารถ เปลี่ยนแปลงตัว เองให้ เข้ากับสภาพแวดล้อมของโลกยุคปัจจุบันได้

เขาจึงมีชีวิตที่สุขสบาย ไม่เดือดร้อน ดังข้อความในหน้า 69 ว่า "มีคนจำนวนไม่น้อยที่ปรับตัว เปลี่ยนสีสันตามแสงไฟของกรุงเทพฯ รวดเร็วและฉูดฉาด เหนือกว่าการเปลี่ยนแปลงของดักแด้ไป เป็นตัวผีเสื้อ เมื่อ เขาหลงลืมสภาพความเป็นทอนโดยสนิทใจ" นอกจากนี้ผู้เขียนยังสะท้อนให้เห็นว่าผู้ที่คล่องแคล่วว่องไวรู้ทางหนีทีไล่จะเป็นผู้ได้เปรียบกว่าและมีชีวิตอยู่รอดอย่างสุขสบาย ส่วนผู้ที่ เชื่องช้าไม่ทัน เล่ห์เหลี่ยมไม่ทัน เหตุการณ์จะตก เป็นเหยื่อผู้อื่น ดังการดำเนินชีวิตของสัตว์บางชนิดที่ผู้เขียนยกมา เป็นภาพ เปรียบ เทียบ ในหน้า 69 ว่า "แมงมุมตัวนั้นคืบคลานอย่างช้า ๆ ...มันคงทิวโหยหรือไม้ก็ค้องแอบไปซุ่มสร้างกับดักใหม่ แต่มัน เอาแรงมาจากไหน แม้แต่ยุงสักตัวก็ยังไม่ได้ตกกระต๊อบถูก"

"เหมือนธนูพุ่งออกจากคัน จึงจกสองตัวปราด เข้าหากัน เจ้าตัวเล็ก เอี้ยวหลบแรงกักจากตัวใหญ่และไต่ เลื้อยหนีไปอย่างรวดเร็ว แต่ไม่ไวไปกว่าเจ้าตัวที่สามที่วิ่งฉวัดมาฉก เอาแมงมุมตัวนั้นในพริบตาเดียว" (หน้า 70)

เรื่อง เหยื่อ ชื่อเรื่องมีความหมายโดยนัย หมายถึง ผู้ที่ตก เป็นเหยื่อล่างของผู้อื่นโดยไม่มีทางต่อสู้ แนวคิดสำคัญของ เรื่องก็คือการชี้ให้เห็นว่าสังคมไทยยุคนี้ยังมีคนที่ตก เป็นเหยื่อการกดขี่ข่มเหง การเอาไรต์เอาเปรียบ เพราะพวกเขาไม่มีพลังอำนาจหรืออิทธิพลใด ๆ ที่จะใช้เป็น เครื่องต่อรอง เพื่อ เรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่ตนเอง ตัวละครเอกของเรื่อง เป็นหญิงสาวคนหนึ่งชื่อโคราย เธอเกิด ในครอบครัวที่ไม่สงบสุข พ่อกับแม่มักจะทะเลาะกัน ชีวิตความเป็นอยู่ค่อนข้างยากจน เธอจึงไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือในชั้นสูง ๆ ดังที่ใจปรารถนา แม่เป็นคนขี้บ่น ไม่เอาใจใส่ลูก ๆ ชอบเล่นการพนันพ่อเป็นคนดูร้าย ชีเหล้าเมายา น้องชายเป็นอันธพาลมีนิสัยหยาบช้า เธอจึงตกเป็นเหยื่ออารมณ์ของคนในครอบครัว เมื่ออยู่ในแวดวงการทำงาน เธอก็ถูก เจ้านายที่เป็นชายเอาไรต์เอาเปรียบ ภายหลัง เธอถูกน้องชายพาพวกทรชนฉุดไปข่มขืน จากประสบการณ์ชีวิตของเธอที่พบแต่ผู้ชายที่เห็นแก่ตัว เอาไรต์เอาเปรียบ ทำให้เธอเกลียดชังผู้ชายและมีความรู้สึก รักเพศเดียวกัน ดังข้อความต่อไปนี้ "ฉันรู้สึกขยะแขยงผู้ชายและอวัยวะของเขาทุกส่วน" (หน้า 20)

"ฉันคิดว่า เธอช่าง เหมือนตุ๊กตาที่น่าทะนุถนอม เสีย เหลือ เกิน... เธอ เสมือน
วิทคน้อย ที่ทำให้ป่าซุกแห่งชีวิตของฉันกังวานไปด้วยเสียงเพลง" (หน้า 20)

"ฉันลืมทุกสิ่งทุกอย่าง จำได้แค่เพียงว่ามีเธอ... เธอทำท่าตกใจ เมื่อฉัน
เปลือยอกให้ฟังว่า ฉันเกลียดผู้ชาย และอยากให้ผู้ชายตายไปจากโลกให้หมด" (หน้า 21)

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับหญิงสาวผู้นี้ เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า สังคมที่เห็นคนด้วยกัน
เป็นเหยื่อที่พวกเขาจะแสวงหาผลประโยชน์ได้ตามใจชอบ เป็นสังคมที่โหดร้ายไร้ความปราณี
เพราะแม้แต่หมอซึ่งเป็นผู้ที่ควรจะมีจิตใจโอบอ้อมอารีก็ยิ่งเป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว เห็นคนไข
เป็นเหยื่อของเขา ดังข้อความในหน้า 25 ว่า

เขายิ้ม เขี้ยว เกรียม สังคมโหดร้ายแบบนี้ ต้องทำให้ตัวเอง
ท่องอ้อมก่อน ยิ่งเร็วได้เท่าไรยิ่งดี ยิ่งถึได้เท่าไรยิ่งสบาย
เขาหลับตาพร้อมมอง เห็นภาพของเหยื่อตัวอ้วน ๆ หลายตัว
ที่กำลังทยอย เข้าคิวมาที่คลินิก เป็นแถวยาว เหยียดไม่ได้ยิน
เสียงกริคร้องบาด เจ็บมาจากขั้วหัวใจของใครอีก เลย...

เขาคำรามในใจจะต้อง เขี่ยย้ายผู้อำนวยการออกไปให้ได้ สะฮ้า แล้วที่นี้ละก้อ
ถึงที เขาบ้างหละ เงินเอย เกียรติยศเอย จะวิ่งมาหาเขาจนเต็มคลินิก

เรื่อง ป่า نیم ปิน เนื้อและกระดูกกระดูก ชื่อ เรื่องมีความหมายโดยนัย ดังนี้

ป่า نیم	หมายถึง	เมืองซึ่ง เป็นที่อยู่ของมนุษย์
ปิน เนื้อ	หมายถึง	หัวใจมนุษย์ที่เป็น เลือด เนื้อแต่สามารถ ฆ่าคนได้
กระดูกกระดูก	หมายถึง	เงินที่ทำให้มนุษย์ต้อง เข่นฆ่ากันเอง ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ป่า نیم ปิน เนื้อและกระดูกกระดูก เป็น เรื่องสั้นที่สะท้อนให้เห็นถึงความ เห็นแก่ตัว
การ เอา รัด เอา เปรียบกันอย่าง เลือด เย็นของมนุษย์ แม้จะอยู่ใน เมืองที่ เจริญรุ่งเรือง ทาง

วัตถุประสงค์ตาม ตัวละครเอกของเรื่อง เป็นนายพรานหนุ่มที่ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาสินค้า จนกระทั่งเขารู้สึกทนไม่ได้ เขาจึงย้ายถิ่นฐานจากป่าดงพงไพรไปทำมาหากินในเมืองหลวง ในระยะแรกเขาคงอยู่ในสภาพที่ถูกผู้อื่นเอาเปรียบ แต่เขาเป็นคนที่ฉลาดสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ เขาจึงดำรงชีวิตได้อย่างสุขสบายและกลายเป็นผู้ที่เอาเปรียบผู้อื่น ดังข้อความตอนหนึ่งในหน้า 63 ว่า

จากสภาพผู้ล่ากลายเป็นผู้ถูกล่า บุญทันพรานหนุ่มแห่งอุทัยธานี เจ็บปวดยิ่งกว่าถูก เขี้ยวหมาป่า เสย มีดที่บียิ่งกว่าหลงทางอยู่ในดงสูง ชีวิตของเขาไม่ต่างอะไรกับ เสือบาดเจ็บที่ซุ่ม เสี้ยแผลวันแล้ววันเล่า คินแล้วคิน เล่า ถึงความรู้จะน้อยนิด แต่ด้วยความชาญฉลาดจาก ประสบการณ์ทำให้ เขา เริ่ม เรียนรู้ถึงการ เอาตัวรอดกลางป่าอารยะ แห่งนี้ได้สำเร็จ...

เขากลายเป็นมือขวาในการคิดสรรของ เจ้าของบริษัท กตราคาจากพรานชาวบ้าน ให้ค่าที่สุด เพื่อปล่อยออกให้สูงที่สุด

ข้อความข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าไม่ว่าจะเป็นป่าดงพงพีที่ไร้ความ เจริญหรือ กรุงเทพฯ เมืองหลวงที่เต็มไปด้วยแสงสีแห่งความ เจริญรุ่งเรือง ภาพการเอาเปรียบ เบียดเบียนกันอย่าง เห็นแก่ตัวก็ยังคงมีอยู่ไม่แตกต่างกัน เลย ชีวิตของคนยากจนที่ถูก เอาเปรียบ เอาเปรียบก็ไม่ต่างอะไรกับชีวิตสัตว์ที่ถูกนายพรานล่ากลางป่า เพราะมีสภาพที่ตก เป็นเหยื่อ ผู้อื่นโดยไม่มีโอกาสต่อสู้ เรียกร้องความเป็นธรรมแต่อย่างใด เช่นกัน นอกจากจะสามารถปรับตัวได้ เช่นบุญทัน ซึ่งสามารถ เปลี่ยนแปลงฐานะความเป็นอยู่จนกระทั่งกลายเป็นนายทุน ที่มีจิตใจแข็งกระด้างคิดจะแสวงหาผลประโยชน์จากผู้อื่นได้ โดยปราศจากความสงสาร หรือ เห็นใจ ดังข้อความในหน้า 65 ว่า "ที่สำคัญหัวใจแบบป่าดงพงพีที่เคยอ้อยอิ่งอยู่ใน จิตสำนึกนั้นมัน ไม่มีอีกแล้ว แขนขาอวัยวะทุกส่วนตลอดจนมันสมองกำลังกลายเป็นส่วนหนึ่งของคอนกรีต เต็มขั้น"

เรื่อง เทือกแห่งแห่งโหยหา ชื่อเรื่องมีความหมายโดยนัยหมายถึง ความปรารถนาที่ไม่สมหวังจึง เทือกแห่งไปจากความจริงของชีวิต ตัวละครเอก เป็นชายหนุ่ม

นักเขียนที่ปรารถนาจะทำให้โลกนี้มีแต่สันติสุข ประชาชนทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาค ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบหรือกดขี่ข่มเหงกัน แต่ก็เป็นไปได้แค่ความฝันเท่านั้น เพราะเขาเป็นเพียงนักเขียนที่กำลังตกงาน ไม่มีอำนาจหรืออิทธิพลใด ๆ ที่จะทำให้ความฝันของเขาเป็นจริงได้ เมื่อเขาค้นจากความฝัน เขาจึงคิดได้ว่า ในโลกแห่งความเป็นจริงเท่านั้นที่เขาจะสามารถต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมให้ เป็นไปดังที่เขาต้องการ ไม่ใช่ในโลกแห่งความฝันอันเลื่อนลอย ดังข้อความในหน้า 45 ว่า "คนที่ยอมรับความจริงเท่านั้นที่สามารถสร้าง เป็นความจริงได้ แม้จะต้องใช้เวลาตลอดชีวิตก็ตาม"

จากข้อความนี้ เป็นสิ่งที่สะท้อนความมุ่งมั่นของชายหนุ่มนักเขียนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมให้ดีขึ้นอย่างไม่ย่อท้อ แม้จะใช้เวลาตลอดชีวิตของเขาก็ดำเนิน

เรื่อง มนุษย์สะเปโต ชื่อเรื่องมีความหมายโดยนัย หมายถึง มนุษย์หลายรูปแบบ เป็นเรื่องสั้นที่สะท้อนให้เห็นว่า กรุงเทพฯ ไม่ใช่เมืองสวรรค์สำหรับคนจน เพราะเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยผู้คนหลายจำพวกทั้งดีและเลว ต่างก็ดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด และต้องพบกับปัญหาอุปสรรคในชีวิตประจำวัน เช่น ปัญหาการติด รถเมล์แน่นขนัด ขโมย การเอารัดเอาเปรียบ การทำงานที่ไม่ประสานกันของหน่วยงานรัฐบาล ทรงกลดเป็นตัวละครเอกของเรื่องที่ประสบกับเหตุการณ์เหล่านี้โดยตลอด ความยากจนของเขาทำให้เขาต้องจำนำวิทยุแต่ก็ถูกนายทุนโรงรับจำนำกดราคา ทรงกลดขายเรื่องที่เขาแต่งให้แก่สำนักพิมพ์ เขาก็ถูกนายทุนเอาเปรียบ เพราะจ่ายค่าตอบแทนให้น้อยกว่าที่ควรจะได้ เมื่อขึ้นรถเมล์กลับบ้าน เขาก็พบกับสภาพรถเมล์ที่แน่นขนัดและการจราจรติดขัด ทำให้เขามีความรู้สึกไม่พอใจสภาพที่เป็นอยู่ เขาจึงประณามด้วยถ้อยคำที่รุนแรงดังข้อความในหน้า 81 ว่า "เขาสบถในใจอย่างกราดเกรี้ยว อากาศอบอุ่นร้อนบรรลัย แอมรถก็ดันติดเป็นดังเม แม่งขุดเข้าไปท่อนะ...ขุดให้เป็นโรงศพฝังโคตรพอมันหรือใจ เอ้าอายหะ... คนแน่นยังกะทรายในกระป๋อง มันจะให้หลบในไปไหนวะ..อาย เหวระไล" นอกจากนี้ ทรงกลดยังพบกับสภาพผู้คนบนรถเมล์ที่ทำให้เขาไม่พอใจอีกหลายรูปแบบ เช่น คนแต่งตัวสกปรก วัยรุ่นที่แต่งกายและทำน่าเกลียด พระนั่งสัปหงก เด็กร้องไห้ วัยรุ่นอ่าน

นวนิยายประโลมโลก ขโมยที่คอยตัดกระเบาผู้โดยสาร ซึ่งทรงกลดก็ตก เป็นเหยื่อคนพวกนี้จนหมดตัว ประสบการณ์ชีวิตของทรงกลด เป็นการสะท้อนภาพชีวิตคนยากจนในกรุงเทพฯ ที่พบปัญหาในชีวิตประจำวันอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพราะเป็นสังคมที่มีผู้คนจำนวนมากมาหลายรูปแบบมาอาศัยอยู่ร่วมกัน ความเห็นแก่ตัวของพวกเขาทำให้เกิดการเอาเปรียบ เบียดเบียนกัน จึงสร้างความทุกข์ความเดือดร้อนให้แกกันอย่างไม่รู้สิ้นสุด

เรื่อง แสงสว่างที่พร่างไฟ ชื่อเรื่องมีความหมายโดยนัย หมายถึง ทางออกที่ตัวละครเอกของเรื่อง เลือกใช้เป็นวิธีแก้ปัญหาชีวิตซึ่งไม่ใช่ทางออกที่ดี จึงเปรียบเหมือนแสงสว่างที่ถูกละทิ้งไว้ ตัวละครเอกของเรื่องคือบุญมาต้องตกงาน ไม่มีเงินเลี้ยงคนในครอบครัว เพราะความเห็นแก่ตัวของนายจ้างที่เอาเปรียบเขา ดังข้อความในหน้า 27 ว่า "โรงเรียนราษฎร์เกือบทุกแห่งมักหาหนทางไล่ครูออก ในช่วงปิดเทอมใหญ่เสมอ เพื่อหาทางตัดรายจ่ายที่สูญหายไปแบบว่างเปล่า เมื่อใกล้เปิดก็ประกาศรับครูใหม่โดยไม่ต้องกังวล เพราะคนตกงานมี เยอะราวกับมดปลวกคันฤดูฝน"

ข้อความข้างต้นสะท้อนสภาพสังคมไทยที่นายจ้างเอาเปรียบลูกจ้างในเรื่องค่าแรงงานด้วยในสังคมไทยปัจจุบันมีคนตกงานจำนวนมากที่ต้องจ่ายอมรับสภาพความเสียหายเปรียบเพราะไม่มีทางที่จะต่อสู้หรือเรียกร้องความเป็นธรรม ดังนั้นแต่ละคนต่างก็ดิ้นรนหาวิธีที่จะทำให้ตนเองและคนในครอบครัวอยู่รอดได้โดยไม่อดตาย บุญมาจึงแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการบวชเป็นพระ เพื่อที่จะได้บิณฑบาตไปเลี้ยงลูกและเมียของเขา ดังข้อความต่อไปนี้ "เขารู้สึกถึงชัยชนะที่ไม่เคยพบมาก่อนหลายปี พลังมองเห็นอนาคตของคืนรุ่งนี้ใสกระจ่างราวกระจกต้องแสง" (หน้า 29)

พระบุญมา เอื้อมมือไพล่มาจากจีวรบิดฝ่าบาตร ลูกคนโตของเขากำลังหยิบเงินจากค่าสวดศพ และถ่ายเทของจากถังคล้องแคล้วรวดเร็ว เหมือนราชินีปลวกที่โผขึ้นผสมพันธุ์ (หน้า 31)

ข้อความข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า เมื่อ เข้าตาจน บางครั้งมนุษย์ก็ต้องทำผิด เพราะต่างต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด เมื่อไม่มีใครช่วยเหลือหรือให้ความ เป็นธรรม แก่เขาได้ เขาก็ต้องใช้เล่ห์เหลี่ยม เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากผู้ที่ไม่ใจเขามากว่า บางครั้งศาสนาจึงกลายเป็น เครื่องมือหากินของผู้คนบางกลุ่มทั้งทางตรงและทางอ้อม

เรื่อง เลือดต่างชั้นพันธุ์ต่างเชื้อ เนื้อต่างสี ชื่อ เรื่องมีความหมายโดยนัยว่า มนุษย์บางกลุ่มยังใช้ความแตกต่างระหว่างสายเลือด วงศ์ตระกูล สีผิว เผ่าพันธุ์ เป็น เครื่องแบ่งแยกชนชั้น เลือดต่างชั้นพันธุ์ต่างเชื้อ เนื้อต่างสี เป็น เรื่องสั้นที่สะท้อน สภาพชีวิตความเป็นอยู่และความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกันระหว่างคนจนกับคนรวย ตัวละครเอกของเรื่องมีสองคน ชายหนึ่งหญิงหนึ่ง บุคคลทั้งสองมีฐานะความเป็นอยู่ และความรู้สึกนึกคิดที่ต่างกันมากดังข้อความต่อไปนี้ "เธอมีผิวพรรณที่ผุดผ่อง เนื้อหนังอันดีงาม และ เรือนร่างที่สูงใหญ่" (หน้า 48) "เขาเกิดมาตัวเล็ก ผิวดำ ผอม เกร็ง...หนัง กร้าน เกรียม" (หน้า 50) "เธอมีรถ มีคนแวดล้อม มีเงินกว่าฉันซื้อตามห้างสรรพสินค้า..." (หน้า 51) "เขา...พยายามตะ เกียกตะกาย เรียนหนังสือ... เป็นคนกระ เบียดกระเสียด ใส่เสื้อ เก่ากางเกงเก่า" (หน้า 50) "เธอตั้งแต่นั้น...เขาคิดด้อย" (หน้า 51) "เธอ เข้ามหาวิทยาลัยได้ เพราะบังจัญทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นใจ" (หน้า 51) "เขาเข้า มหาวิทยาลัยได้ เพราะผ่านการแข่งขันที่ทรหดมาก่อน" (หน้า 51) "เธอหลงใหลระบบ ฟัน้อง ชื่นชม เครื่องแบบอันงดงาม เทิดทูนผิวสี สถาบันที่ทรงเกียรติว่าเป็นหนึ่ง" (หน้า 51) "เขาเฉยเมยต่อทุกสิ่ง" (หน้า 51)

ข้อความข้างต้น เป็นสิ่งที่ผู้เขียนสะท้อนภาพสังคมไทยว่ามีผู้คนบางกลุ่มที่มีฐานะ ความเป็นอยู่แตกต่างกันมาก ซึ่งทำให้ฝ่ายหนึ่งดูถูกผู้ที่ด้อยกว่าทั้งที่เป็นคน เชื้อชาติเดียวกัน และหันไปชื่นชมคนต่างชาติ ดังตัวละครฝ่ายหญิงในเรื่องนี้ ภายหลังแต่งงานกับฝรั่งและ ไปอยู่เมืองนอก แต่แล้วเธอก็พบว่าคนต่างชาติก็มีไต่ยกย่องให้ เกียรติ เธอตั้งที่เธอคิดไว้ เพราะ เขาเห็นว่าเธอ เป็น "พันธุ์ต่างเชื้อ เนื้อต่างสี" จากพวก เขา เช่นกัน ดังข้อความ ในหน้า 57 ว่า

หญิงรังสิมันตร์ผู้เคยพยายามหลอกตัวเองว่า เธอได้หลุดพ้นแล้ว จากชนชั้นและเผ่าพันธุ์ของกรุงเทพฯ เมื่อกระเสือกกระสนมาใช้ นามสกุล เจอร์เกนท์ อนิจจา เธอผู้เป็นเหยื่ออันโอชะของสายเลือด เพราะแม้ว่าเธอจะมีศักดิ์สูงดุจหงส์เหิน แต่สังคมเท็กซัสวัดค่าคน ด้วยสีผิวประการเดียว

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละครสองคนในเรื่องนี้ เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า มนุษย์ที่มีภักยกย่องตัวเอง เป็นสัตว์ประเสริฐนั้น บางครั้งจิตใจของเขาก็ไม่ได้ประเสริฐ ไปด้วย เพราะใช้ความแตกต่างระหว่างฐานะ ศักดิ์ตระกูลและเชื้อชาติมาเป็นเครื่อง แบ่งแยกชนชั้น เพื่อยกตัวเองให้อยู่เหนือผู้อื่น มีหน้าซำยังดูถูกเหยียดหยามผู้ที่ด้อยกว่าคน ทั้งที่ตนเองนั้นก็มิพหุติกรรมที่น่าตำหนิ เช่นกัน

แนวคิดเรื่องสั้นในหนังสือ คนตกงาน ของคมทวน คันธนู ที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ มาข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่าผู้เขียนยังคงเน้นในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาความยากจน ในสังคมไทย การกดขี่ข่มเหงเอารัดเอาเปรียบผู้ด้อยกว่า ทำให้เกิดช่องว่างระหว่าง คนรวยกับคนจนมากขึ้นและปัญหาของคนจำนวนมากที่ตกงาน ซึ่งสอดคล้องกับชื่อหนังสือ คนตกงาน ดังเช่นตัวละครเอกในเรื่อง "เรื่องของคนตกงานกับความว่างเปล่า" จึงจกแมงมุมไดโนเสาร์และเหยื่อ วันฝนตก แสงสว่างที่พร่างไฟ บนขนปีกที่จักต้องโอบยิบ มนุษย์สะเปโต" บางเรื่องสะท้อนสภาพชีวิตคนยากจนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกกดขี่ข่มเหง เช่น ตัวละครหญิงในเรื่อง "เหยื่อ" ที่ถูกเพศชายทำร้ายร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง หรือตัวละครที่ถูกพ่อค้าเอารัดเอาเปรียบค่าตอบแทนในเรื่อง "บ้านนี้มีเงินเนื้อและกระสุนกระตาศ" หรือตัวละคร เช่นทรงกลดที่ถูกเจ้าของโรงรับจำนำและนายทุนเจ้าของสำนักพิมพ์เอารัดเอาเปรียบ โดยจ่ายค่าตอบแทนให้น้อยกว่าที่ควรจะให้ในเรื่อง "มนุษย์สะเปโต" บางเรื่องชี้ให้เห็น ถึงความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม ดังเช่นความไฝ่ฝันของตัวละครในเรื่อง "เหือดแห้ง แห่งโหยหา" บางเรื่องแสดงถึงสภาพชีวิตที่แตกต่างกันระหว่างคนรวยกับคนจน ดังเช่น ตัวละครในเรื่อง "เลือดต่างชั้นพันธุ์ต่างเชื้อเนื้อต่างสี" ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าแนวคิดของ เรื่องสั้นในหนังสือ คนตกงาน มีส่วนคล้ายคลึงกับแนวคิดของเรื่องต่าง ๆ ในหนังสือ กบฏ

แสงดาวแห่งศรัทธา สำนึกขบถ คือ เน้นใน เรื่องที่ เกี่ยวกับปัญหาชีวิตของคนยากจน ความไม่ เป็นธรรมในสังคมไทย จะมีข้อแตกต่างกันก็คือวิธีการใช้ภาษาของผู้เขียน ในหนังสือ คนตกงาน แทบจะไม่มีภาพการทำร้ายร่างกาย ทำลายชีวิตด้วยกำลัง หรืออาวุธ (ยกเว้นในเรื่อง "เหยื่อ" ที่มีภาพการฉุดหญิงสาวไปข่มขืน) ซึ่งอาจ เป็น เพราะ เนื้อ เรื่องในหนังสือ คนตกงาน มีลักษณะที่แสดงการทำร้ายจิตใจ การบีบคั้นอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ทำให้พวก เขามีความรู้สึกปวดร้าว ขมขื่น ผิดหวัง สูญเสีย คับแค้น โกรธ เกลียด มากกว่าการแสดงการทำร้ายร่างกาย เหมือนกับตัวละครในเรื่องอื่นของหนังสือ เล่มก่อน ๆ อีกทั้งตัวละครในเรื่องสั้นของ หนังสือ คนตกงาน ก็ไม่ได้ใช้กริยาอาการต่อต้านฝ่ายตรงข้ามอย่างรุนแรงด้วยการ ใช้กำลัง เพื่อทำร้ายหรือทำลายอย่างถึง เลือดถึง เนื้อ แต่แสดงการต่อต้านด้วยการ แสดงความรู้สึก โกรธ เกลียด ชิงชัง ขยะแขยง เช่น หญิงสาวที่เกลียดชังผู้ชายที่กดขี่ ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบเธอในเรื่อง "เหยื่อ" หรือชายหนุ่มที่เกลียดชังสภาพสังคม และผู้ครอบข้างใน เรื่อง "เรื่องของคนตกงานกับความว่างเปล่า" หรือทรงกลดที่รู้สึก โกรธ เกลียดสภาพสังคมกรุงเทพฯ ในเรื่อง "มนุษย์สะเปโต" ดังนั้นการใช้คำต่าง ๆ ของผู้เขียนจึง เน้นไปในด้านของคำกริยาที่แสดงความรู้สึกรุนแรง เช่น โกรธ เกลียด ชิงชัง ขยะแขยง พยาบาท อาฆาต หรือการใช้คำที่ไม่สุภาพ เพื่อแสดงการตำหนิหรือ ประณาม เช่น อ้ายงั่ง อ้ายซิบหาย อ้ายก๊วย อ้ายมัดชบ อ้ายบ้า อ้ายเวรตะไล อีเปรต โคตรพ่อมัน แม่่ง ท่า ทุเรศ บรรลัย เป็นต้น ซึ่งลักษณะการใช้คำแสดง ความรู้สึกและการตำหนิหรือประณาม เช่นนี้ ผู้วิจัยถือว่าเป็นการใช้ภาษาที่แสดง ความรุนแรง ประเภทหนึ่ง ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่าการใช้ภาษาเพื่อแสดงแนวคิดในหนังสือ คนตกงาน ของคมทวน คันธนู ยังคงมีลักษณะที่แสดง ความรุนแรง เหมือน กบฏ แสงดาวแห่งศรัทธา สำนึกขบถ เพียงแต่เปลี่ยนจากการแสดงภาพและความรู้สึกรุนแรง มาเป็นการแสดง ความรู้สึกที่รุนแรงเพียงประการเดียว

นายชนมดัม

นายชนมดัม เป็นนวนิยายเรื่องแรกของคมทวน คันธนู พิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2529 เนื้อเรื่องสะท้อนชีวิตของชายไทยคนหนึ่ง ในสมัยอยุธยาตอนปลาย เป็นผู้ที่ มีฝีมือในด้านการชกมวยจนเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่า "นายชนมดัม" ชีวิตของนายชนมดัม เป็นสิ่งที่ผู้เขียนใช้สะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์บางกลุ่มมักจะใช้ความได้เปรียบของพวกเขา เพื่อรุกราน เอารัคเอาเปรียบ แสวงหาผลประโยชน์จากผู้อื่น หรือเพื่อแสดงว่าคนนั้น อยู่เหนือผู้อื่น นายชนมดัมมีชีวิตที่ต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอดตั้งแต่เด็ก ทั้งที่เขาไม่ชอบ การต่อสู้หรือการทำร้ายผู้ใด แต่เขาก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เพราะในโลกนี้ยังมีคน อีกจำนวนมากที่มีนิสัยชอบกดขี่ข่มเหงรังแก หรือเอารัคเอาเปรียบผู้อื่น นายชนมดัมจึง จำเป็นต้องต่อสู้เพื่อป้องกันตนเองและประเทศชาติ ซึ่งเขาเคยถามหลวงปู่ด้วยความ สงสัยว่า

"จำ เป็นนักหรือที่คนเราต้องต่อสู้กัน"

"จำ เป็นสำหรับปุถุชน"

"เพราะ เรื่องใด"?

"เพราะคนเราทุกวันนี้รักแต่ตัวเองนะสิ"

"ฉันไม่เข้าใจ"

"คนที่ชอบหาเรื่องรุกรานคนอื่นนั้น เป็นคนที่คิดถึงแต่ตัวเอง ต้องการแผ่ อำนาจจรมิ เพื่อให้เขาเกรงกลัว เมื่อเขาไม่ยอมก็ใช้กำลังตัดสิน การต่อสู้ของ คนเราจึง เกิดมาเพราะสาเหตุอย่างนี้" (หน้า 38-39)

ข้อความข้างต้น เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์บางคนมักหลงตัวเอง ต้องการอยู่เหนือผู้อื่น จึงทำให้ผู้ที่ถูกรุกรานจำ เป็นต้องต่อสู้เพื่อป้องกันตนเองเพราะ ไม่มีใครที่จะยอมให้ผู้อื่นรังแกได้ฝ่ายเดียว ดังนั้น เมื่อถูกทำร้ายและถูกข่มเหงรังแก บ่อยครั้ง เขาจึงต้องหัดชกมวยจากชายไร้อื่อ ดังบทสนทนาของเขา กับชายไร้อื่อว่า "วันนี้ที่อ้ายคำมันมาหาเรื่องกับน้ำ ฉันคิดได้ว่าในแผ่นดินมีคนพาลอีกมากมายที่ต้อง

เผชิญหน้าทั้งชั่วเวลาที่น้ำแสดง เพลงมวยฉันทมวง เห็นความสวยงามของมัน มันเป็นศิลปะวิชาที่งดงามจริง ๆ ฉันทจึงตั้งใจเด็ดขาดว่าจะฝึกรับน้ำให้จงได้” (หน้า 64) แม้เมื่อโต เป็นหนุ่ม ขนมหัดก็ยังคงถูกคนไทยด้วยกันใช้ความโกรธแค้นส่วนตัวตามราวี เขา เสมอ โดยที่คน เหล่านั้นไม่คำนึงถึงผลเสียที่เกิดขึ้นกับส่วนรวม ดังเช่นการกระทำของครูสุกและ เบลวที่ทรยศต่อชาติเพียงเพื่อแก้แค้นขนมหัด จนกระทั่งชาวป่าไมก ต้องตายเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ขนมหัดยังต้องจับดาบเพื่อต่อสู้กับทหารพม่าที่มา รุกรานกรุงศรีอยุธยาทั้งที่เขาไม่เคยชมชอบการฆ่าฟัน ดังบทสนทนาของขนมหัดกับ หลวงปู่ว่า

“ฉันทจำเป็นต้องจับดาบ”

“เมื่อจำเป็นต้องจับดาบก็เลยจำต้องรุกราน เมื่อจำต้องรุกรานเลยจำต้องฆ่าฟัน เมื่อจำต้องฆ่าฟันเลยจำต้องหาพวก เมื่อจำต้องหาพวกก็เลยจำต้องแบ่งแยก เมื่อจำต้องแบ่งแยกก็เลยจำต้องวิวาท เมื่อจำต้องวิวาทก็เลยจำต้องสู้รบ เมื่อจำต้องสู้รบก็เลยจำต้องชัชชนะ เมื่อจำต้องชัชชนะก็จำต้องจับดาบ ล้วนแล้วแต่เป็นเหตุเป็นผลวนเวียนเฉพาะโลกของพวกเจ้า” (หน้า 397-398)

ข้อความข้างต้น เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าตราบไตที่มนุษย์ยังมีการแบ่งแยก หมู่เหล่า มีความเห็นแก่ตัว ตราบนั้นพวกเขาย่อมมีการต่อสู้ มีการรุกราน ชีวิตของ ขนมหัดจึงพบกับการต่อสู้อีกหลายครั้ง เมื่อขนมหัดตกเป็นเชลยพม่า เขาก็ยังต้องต่อสู้ กับนิกมวยชาวพม่ามอญหลายคน เพื่อแลกกับอิสรภาพของตน หลังจากกลับมาบ้านเกิด เมืองนอนของเขา ขนมหัดก็ยังคงต่อสู้กับคนไทยอีกหลายครั้ง เพราะถูกทำทนายและ บางครั้ง เพื่อหาเลี้ยงชีพ ชายไร้อื่อ เป็นอีกผู้หนึ่งที่วิถีชีวิตถูกบังคับให้ต่อสู้กับ ใครต่อใคร อีกหลายคนเพื่อปกป้องตนเองและประเทศชาติ ดังเช่นการต่อสู้ของเขากับหมื่นอาจ สงคราม ชายไร้อื่อจำเป็นต้องฆ่าหมื่นอาจสงครามเพื่อรักษาศักดิ์ศรีและเพื่อความ อยู่รอด ชาย ไร้อื่อยังต้องต่อสู้กับนายสอนเพราะต้องการลบคำสบประมาทและคำ ทำทนายของนายสอน ดังคำพูดของเขาในหน้า 115 ว่า “ข้าอยู่ตามประสามานาน

ก็ยิ่งอุตสาหัสมิรมารมาผจญ เอาเถิด เมื่อพี่ชายต้องการประลองกับข้า ข้าก็ไม่ขัดข้อง”
 ครูสุกและกองทัพพม่าก็ เป็นคนอีกกลุ่มหนึ่งที่ทำให้ชายไร้อัจฉริยะจำเป็นต้องจับดาบต่อสู้กับ
 พวกเขาเพื่อป้องกันประเทศชาติ ดังบทสนทนาของชายไร้อัจฉริยะกับครูสุกในหน้า 521 ว่า

“ข้าแอบฟัง เจ้า แอบดูเจ้ามาวนเวียนอยู่แถวนี้ เมื่อวันก่อนแล้ว ก็รู้ว่า
 เจ้าบังอาจมากที่บังอาจชักเอาพม่ามาฆ่าคนไทย”

“มันเรื่องของข้า”

“นี่แหละที่ข้าจะบอกเจ้าว่าข้าจะประลองเพลงดาบสองมือกับเจ้า”

ครูสุกต้องใจข้อเสนอนี้ ตาลุกวาว

“ไม่ขัด”

“.....”

“ข้าขอ เอาชีวิต เจ้า เช่นให้แผ่นดิน...อ้ายคนชายใจ!”

และคำพูดของชายไร้อัจฉริยะในหน้า 526 ว่า

“ข้าต้องจับดาบรบพม่า ข้าไม่อาจทนเห็นแผ่นดินของเราลุกไหม้เพราะ
 ศักสงครามอีกต่อไป”

ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่าสงครามที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง เพราะความโลภ
 ความหลง ความเห็นแก่ตัวของผู้นำบางคนที่ไม่คำนึงถึงความทุกข์ยากความเดือดร้อน
 ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนทั่วไป ดังบทสนทนาของหลวงปู่กับขนมดัมในหน้า 398 ว่า

“สัตว์ทำร้ายกัน เพียงเพื่อท้องอืด แต่คนท้องอืดแล้วก็ยังทำร้ายกันโดย
 ไม่รู้จักอึด ความไม่อึดนี้ทำให้คนเสื่อมคน ทำให้คนสร้าง เกราะคุ้มกัน ทำให้คน
 หวงแหนเกราะ ทำให้คนเกลียดชัง เกราะคนอื่นที่ต่างสีต่างกลิ่นแลทำให้คนเล็ก
 ไตร่ตรองจนกลายเป็นยิ่งกว่าสัตว์”

“แต่พม่ามันรุกรานเราก่อน ตั้งแต่ครั้งเก่าจนฉันต้องกำพม่า”

“พม่าก็คือคน เจ้าก็คือคน แต่ผู้บังคับให้คนรุกรานคนไม่ใช่คน”

นายชนมดัม เป็นนวนิยายที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการต่อสู้ของมนุษย์ที่เกิดจากสาเหตุหลายประการ ทั้งด้วยความเต็มใจและไม่เต็มใจ ทั้งเพื่อการรุกรานเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ เพื่อการแสดงอำนาจ เพราะต้องการอยู่เหนือผู้อื่นและทั้งเพื่อปกป้องตนเองหรือชาติบ้านเมืองและการต่อสู้นี้จะยังคงมีอยู่ต่อไปตราบนานเท่าที่มนุษย์ยังไม่หยุดยั้งการเอาเปรียบ การทำร้ายซึ่งกันและกัน เพราะไม่มีใครที่จะทนให้ผู้อื่นรุกรานหรือ เอาเปรียบเขาฝ่ายเดียวได้ตลอดไป

เมื่อแนวคิดของเรื่องเน้นในด้านการต่อสู้ ดังนั้นการใช้คำกริยาแสดงอาการทำร้ายหรือทำลายในเรื่องนี้จึงมีจำนวนไม่น้อย ดังที่ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างให้เห็นพอสังเขปต่อไปนี้ ชก ตบ ต่อย เตะ ถีบ กระตืบ ขยี้ม กระชาก บีบ ขยำ เหวี่ยง ทุบ ฆ่า กรีด คว้าน แทะ ตัด เลียม ยิง ทำหั่น ขยี้ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยถือว่าคำเหล่านี้เป็นคำที่แสดงความรู้สึกรุนแรงประเภทหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีคำประเภทอื่น ๆ ในเรื่องนายชนมดัมที่ให้ภาพและแสดงความรู้สึกรุนแรงเหมือนกับเรื่องสั้นและบทละครในเล่มก่อน ๆ เช่น โกรธเกลียด อาฆาตพยาบาท อาฆาตแค้น เตือดตาล พุ่งกระชูด ทะลักไหลพุ่ง เผ่น โจน กระโดด โผน ถลัน พรวด ทะยาน รวดเร็ว กระหน้า ระดม สนั่นทวนโหวก แดงกำ แดงฉาน เต็มรัก เต็มแรง เต็มกำลัง สุดพลัง หนักหน่วงยิ่งนัก รุนแรง ฯลฯ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการใช้ภาษาของคมทวน คันธนู ในหนังสือเล่มนี้สอดคล้องกับแนวคิดและยังคงให้ภาพและแสดงความรู้สึกรุนแรงเช่นเดิม

การศึกษาเพื่อวิเคราะห์แนวคิดในเรื่องสั้น บทละคร ของคมทวน คันธนู จากหนังสือกบฏ แสงดาวแห่งศรัทธา สำนักขบถ คนตงงาน และนวนิยายเรื่องนายชนมดัม ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ชื่อหนังสือหรือชื่อเรื่องจะมีความหมายที่สัมพันธ์กับแนวคิดในเรื่องต่าง ๆ ของหนังสือแต่ละเล่ม เช่นชื่อ กบฏ หรือ สำนักขบถ เรื่องสั้นและบทละครในหนังสือทั้งสองเล่มนี้มักจะมีตัวละครเอกของเรื่องมีความรู้สึกนึกคิดที่ "กบฏ" หรือ "ขบถ" ต่อสังคมที่มีการเอาเปรียบ การกดขี่ข่มเหง

หรือความเชื่อซึ่งเป็นค่านิยมดั้งเดิมที่ผู้เขียนมีความเห็นว่าไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยปัจจุบัน ชื่อหนังสือ แสงดาวแห่งศรัทธา แสดงถึงความศรัทธาของตัวละครที่ต้องการแก้ไขปัญหาความทุกข์ยาก ความเดือดร้อน ความเหลื่อมล้ำค่าสูงทั้งฐานะและชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมไทย หรือแสดงถึงศรัทธาของตัวละครที่คิดจะต่อต้านผู้ที่ใช้อำนาจ เบียดเบียนประชาชนที่ยากจน ชื่อหนังสือ คนดงงาน แสดงถึงสภาพชีวิตที่ยากจนเดือดร้อนของคนดงงาน ซึ่งอยู่ในสภาพไร้เกียรติ ไร้เงิน ไร้คน เข้าใจ ไร้ญาติขาดมิตร ตกเป็นเหยื่อการเอารัดเอาเปรียบ การกดขี่ข่มเหง โดยผู้ที่อยู่เหนือกว่า ดังนั้นต่างคนต่างจึงต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดด้วยวิธีการหลายรูปแบบทั้งถูกต้องบ้าง ไม่ถูกต้องบ้าง ส่วนผู้ที่ไม่สามารถดิ้นรนเอาตัวรอดก็จะมีสภาพที่ตกเป็นเหยื่อผู้อื่นต่อไป ชื่อนวนิยายเรื่อง นายขนมต้ม เป็นชื่อตัวละครเอกของเรื่องซึ่งมีวิถีชีวิตที่ถูกบังคับให้ต่อสู้กับคนชาติเดียวกันบ้างคนต่างชาติดบ้าง เพื่อรักษาศักดิ์ศรี เพื่อความอยู่รอดของตนเองและเพื่อปกป้องประเทศชาติ เพราะถ้ายอมแพ้เขาจะต้องตกเป็นเบี้ยล่างให้ผู้อื่นกดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบไม่สิ้นสุด ชื่อเรื่อง "ไม่มีใครล้มตลอดกาล" มีความหมายโดยนัยว่า ไม่มีใครจะทนตกเป็นเหยื่อให้ผู้อื่น เอารัดเอาเปรียบกดขี่ข่มเหงได้ตลอดเวลา เมื่อมีโอกาสพวกเขาจะต้องต่อสู้เพื่อรักษาสิทธิผลประโยชน์ที่พึงมีพึงได้ ชื่อเรื่อง "ผลพวงแห่งพิชิตินธุ์" มีความหมายโดยนัย หมายถึงชีวิตใหม่ที่เกิดขึ้นมาแทนชีวิตที่ล่องลับไป ต้องพ่วงเอาการต่อสู้กับความอยู่ดีธรรมในสังคมคิดตามไปด้วย ตราบเท่าที่มนุษย์ยังมีการกดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบกันอยู่ ชื่อเรื่อง "ในอุ้งหัตถ์ของพระเจ้า" มีความหมายโดยนัย หมายถึงอุ้งมือของผู้ที่มีความเมตตาปราณีคือคนทุกข์ยาก ชื่อเรื่อง "กระแสดิ้นยอมทำลายสิ่งกีดขวาง" มีความหมายโดยนัย หมายถึงการต่อสู้ที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างสำนักบพของชาวบ้านกับการปราบปรามของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง เปรียบดังกระแสดิ้นที่สามารถชัศสาดทำลายสิ่งกีดขวางหน้าให้พังทลายลงได้ เป็นต้น จากการที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ที่ได้ว่าชื่อหนังสือหรือชื่อเรื่องของคณทวน คันธนู จะมีส่วนสัมพันธ์กับ

แนวคิดของเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้เขียนแต่งขึ้น เป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าการใช้ภาษาของคมทวน คันธนู นั้นมีส่วนสัมพันธ์กับแนวคิด และจากการที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวคิดของเรื่องสั้น บทละคร นวนิยาย ของคมทวน คันธนู ในหนังสือที่กล่าวมาข้างต้นนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า แนวคิดของผู้เขียนในแต่ละเล่ม แต่ละเรื่องมีส่วนที่คล้ายคลึงกันอย่างเป็นเอกภาพ คือชี้ให้เห็นถึงปัญหาความยากจนที่เกิดจากการกดขี่ข่มเหงเอารัดเอาเปรียบจนกระทั่งเกิดการต่อต้านผู้ที่เห็นแก่ตัวใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมแสวงหาผลประโยชน์จากผู้อื่น เพียงต่างกันในเรื่องของการแสดงออกของตัวละครหรือสถานการณ์ในแต่ละเรื่อง และรูปแบบการนำเสนอเท่านั้น

นอกจากชื่อหนังสือหรือชื่อเรื่องและแนวคิดของเรื่องแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่เป็นข้อยืนยันได้ว่าผู้เขียนมีเจตนาที่จะแต่งเรื่องให้มีแนวคิดในลักษณะเช่นนี้ก็คือนำประกาศของผู้เขียนที่มีอยู่ในหนังสือแต่ละเล่ม ซึ่งผู้เขียนได้แสดงเจตนาของเขาไว้อย่างชัดเจน ดังที่ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างให้เห็นพอสังเขปดังต่อไปนี้

ผมเองแม้จะไม่ลำบากเหมือนชีวิตผู้ทุกข์ยาก แต่ด้วยสำนึกในมนุษยธรรม ผมอยากให้เขาเหล่านั้นได้รับความยุติธรรมและเสมอภาคบ้าง ผมจึงต้อง "กบฏ" ต่อความเห็นแก่ตัว สถานที่ที่เลวร้ายและสังคมอันดำทราวม ที่ย้ำความเป็นมนุษย์ด้วยกัน เพื่อว่าวันหนึ่งจะได้มีการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีกว่า ... เรื่องสั้นและบทละครมีแนวโน้มก้าวร้าว รุนแรง ทหยาบคาย บางครั้งอาจถึงถ้อยสถูลในสายคาถาบางคน แต่ผมเขียนขึ้นมาด้วยความมุ่งมั่นที่จะชี้ให้เห็นถึง การพยายามต่อสู้เพื่อความเป็นคนที่เท่าเทียมกัน¹

¹ คมทวน คันธนู, ฎฎ "ทำไมต้องกบฏ" (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บุลูชน, 2518), หน้า คำประกาศของผู้เขียน.

จากคำประกาศของคมทวน คันธนู ที่ผู้วิจัยยกมาข้างต้นนี้ เป็นข้อยืนยันได้ว่าผู้เขียนมีแนวคิดที่แน่นอนว่า ต้องการสะท้อนสภาพสังคมไทยที่ยากจนและต่อต้านความไม่เป็นธรรมในสังคมไทย แม้แต่ในด้านการใช้ถ้อยคำ ผู้เขียนก็ยังยอมรับว่าได้ใช้ถ้อยคำรุนแรง ก้าวร้าว หยาบคาย แสดงการต่อต้านความไม่เป็นธรรมในสังคม

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ คมทวน คันธนู ว่าเหตุใดผู้เขียนจึงใช้คำว่า "วรรณกรรมชาติสนม" ขยายชื่อหนังสือ กบฏ คนทวน คันธนู อธิบายว่า แรกเริ่มได้เขียนเรื่องสั้นเรื่อง "วีรกรรมใต้ดิน ความคิดใต้น้ำ" และบทละครเรื่อง "มันเป็นเพียงอุบัติเหตุ" ให้เจ้าของสำนักพิมพ์อ่าน เมื่ออ่านจบแล้วทางสำนักพิมพ์คงเห็นว่าแนวคิดและการใช้ภาษาของคมทวน คันธนู มีความรุนแรงคล้ายคลึงกันทั้งสามเรื่อง จึงให้เขามาแต่งเพิ่มเติมให้มีเนื้อเรื่องในทำนองเดียวกัน และตั้งชื่อหนังสือว่า กบฏ วรรณกรรมชาติสนม¹ จากคำบอกเล่านี้เป็นสิ่งที่ยืนยันได้อีกประการหนึ่งว่า คมทวน คันธนู เป็นนักเขียนที่มีการใช้ภาษาที่แสดงความรุนแรงโดยธรรมชาติตั้งแต่เริ่มต้นการเป็นนักเขียน ประกอบกับแนวคิดของเรื่องต่าง ๆ มีลักษณะที่ส่งเสริมให้การใช้ภาษาของผู้เขียนเป็นไปในทำนองเช่นนี้อีกประการหนึ่ง จึงทำให้การใช้ภาษาที่แสดงความรุนแรงของผู้เขียนในแต่ละเล่มยังคงมีอยู่ ซึ่งอาจมากบ้างน้อยบ้าง ข้อมูลเหล่านี้เป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่า คมทวน คันธนู คือนักเขียนคนหนึ่งซึ่งมีลีลาการใช้ภาษาที่แสดงความรุนแรงอย่างเป็น เอกภาพและสอดคล้องกับแนวคิดของเรื่องโดยตลอด ตั้งแต่ กบฏ จนถึง นายขนมต้ม

¹ สัมภาษณ์คมทวน คันธนู, 9 มกราคม 2530.